

UDDANNELSESFINANSIERING

- UDENLANDSKE ERFARINGER

DEA, april 2010

Introduktion

Denne rapport har til formål at viderebringe resultatet af et studie af de modeller for uddannelsesafgifter, også kaldet tuition fees, der er indført i 10 udvalgte lande.

Der findes mange modeller for uddannelsesfinansiering. I Danmark har vi traditionelt baseret vores uddannelsessystem, på det vi kalder 'gratisprincippet'; uddannelsessystemet finansieres udelukkende af offentlige midler, og det skal være uden deltagerbetaling for den enkelte studerende at gennemføre en videregående heltidsuddannelse i Danmark. Gratisprincippet udfordres dog i stigende grad i disse år. Stadigt flere lande indfører betaling fra de studerende for at løfte kvaliteten i deres uddannelsessystem.

I DEA har vi valgt at undersøge de internationale erfaringer med indførelsen af forskellige former for tuition fees. Formålet er at kvalificere debatten af de muligheder og udfordringer en eventuel indførelse af tuition fees kan have i en dansk kontekst.

De 10 lande er udvalgt ud fra et ønske om at beskrive forskellige modeller af tuition fees. De repræsenterer en variation i relation til omfanget af betaling, antallet af år tuition fees har været anvendt i de respektive lande, tidspunkt i uddannelsesforløbet hvor tuition fees opkræves m.m. De 10 lande er: Storbritannien, Irland, Østrig, Holland, Tyskland, USA, Canada, Australien, Sydafrika og Kina.

Et resume af dette studie findes i rapporten "Uddannelse og virksomhedernes konkurrenceevne – rækker den offentlige finansiering til international topklasse?", der er udgivet af DEA i april 2010.

INDHOLD

Storbritannien	4
Irland.....	12
Østrig.....	17
Holland.....	23
Tyskland.....	28
USA	35
Canada.....	43
Australien	51
Sydafrika	58
Kina.....	67

STORBRITANNIEN

Ansvar for det tertiære uddannelsessystem i Storbritannien er overdraget til hver nation, således at de har hver sin uddannelsespolitik, stiller egne krav til institutionerne og bestemmer, hvordan finansieringen skal sammensættes. Det tertiære uddannelsessystem består af universiteter og *university college/university institutions*. De fleste institutioner er selvstændige, men er statsligt støttet.¹ Tabel 1 og 2 illustrerer sammensætningen af de indskrevne studerende og antallet af tertiære institutioner.

Tabel 1: Oversigt over antallet af tertiære uddannelsesinstitutioner, antal studerende fordelt efter uddannelsesniveau og registreringsstype: fuldtid eller deltid

	Antal universiteter	Antal universitetsinstitutioner	Antal Studerende (<i>postgraduates</i>)		Antal Studerende (<i>undergraduate</i>)	
			Fuldtid	Deltid	Fuldtid	Deltid
England	88	132	222.955	226.360	1.044.720	511.805
Skotland	13	13	27.755	23.900	129.065	34.775
Nordirland	2	2	4.745	5.535	29.800	8.160
Wales	3	12	12.545	13.020	68.445	32.465
Total	106	159	268.000	268.815	1.272.035	587.205

Kilde: HESA 1(2010) og ICHEAFP, (2009): s. 1.

Tabel 2: Oversigt over de studerendes nationalitet for alle tertiære uddannelsesinstitutioner i Storbritannien

		UK-studerende	Andre EU-studerende	Ikke EU-studerende
		Postgraduate	Fuldtid	119.285
	Deltid	234.145	13.490	21.180
Undergraduate	Fuldtid	1.114.865	61.175	95.995
	Deltid	558.790	12.200	16.220

Kilde: HESA 1(2010)

Tabel 3 illustrerer sammensætningen af de dimitterende.

Tabel 3: Oversigt over antallet af dimittender i Storbritannien for det akademisk år 2008/09 fordelt på køn, nationalitet og niveau

	Postgraduate				Undergraduate			
	UK	Andre EU	Ikke EU	Total	UK	Andre EU	Ikke EU	Total
Kvinder	71.170	10.340	29.340	110.850	247.840	11.180	16.835	275.855
Mænd	49.295	9.140	35.280	93.715	166.365	9.630	18.010	194.005
Total	120.465	19.480	64.620	204.555	414.205	20.810	34.845	469.860

Kilde: HESA 3(2010) og HESA 4(2010)

¹ ICHEAFP, (2009): s. 1-2

- England: 97 % af engelske førsteårs- *undergraduate* studerende og 96 % af de engelske førsteårs- *postgraduate* studerende var indskrevet på engelske institutioner.
- Skotland: 93 % af de skotske førsteårs-*undergraduate* studerende og 87 % af de skotske førsteårs-*postgraduate* studerende var indskrevet på skotske institutioner.
- Nordirland: 68 % var indskrevet på en nordirsk institution.
- Wales: 56 % af *undergraduate* og 67 % af *postgraduate* fuldtidsstuderende indskrevet på waliske institutioner var af walisisk oprindelse.²

I 2009 havde 37 % af voksne i aldersgruppen 25-34 år gennemført en tertiær uddannelse.³

Brugerbetaling og finansieringsmuligheder

Brugerbetaling blev indført i det akademiske år 1998/99 som følge af en markant stigning i antallet af studerende og i takt med øget behov for finansiering. Alle *undergraduate* fuldtidsstuderende betaler en statslig fastsat afgift. Uddannelsesafgifter for deltidsstuderende, udenlandske studerende og *postgraduate* studerende bliver besluttet decentralt på den enkelte institution. Udover statslige støtte- og lånemuligheder er der mulighed for at modtage stipendier igennem universiteterne eller de tertiære institutioner. Uddannelsesafgiften samt de statslige støtte- og lånemuligheder bliver illustreret af Tabel 4.

² HESA, (2010); HESA, 2(2010), ICHEAFP, (2009): s. 1, Department of Employment and Learning, (2009): s. 3-5 og Welsh Assembly Government, (2009): s. 1-3.

³ OECD, (2009).

Tabel 4: Oversigt over støtte- og lånemuligheder for studerende i UK

		England/Nordirland	Wales	Skotland
Uddannelsesafgift		Alle undergraduate fuldtidsstuderende, Maks. €3.575/år.	Alle undergraduate fuldtidsstuderende, Maks. €3.575/år.	Annuleret for skotske studerende siden 1999. Mellem 2001-2008: Dimittendkontribution på €2.602. Studerende fra resten af UK og udlandet: €1.932,5/år.
Betalingsmetode		Up-front eller v. studielån		
Studielån	Lån til uddannelsesafgifter	<i>The Student Loan Company</i> : betales direkte til institutionen. Rentesats 4,8 % (2008), følger inflationen. Lånet tilbagebetales med 9 % af årlig indkomst over €17.051, når den studerende er dimitteret.		Skotske studerende, der ønsker at studere i resten af UK. Op til €3.410/år.
	Lån til leveomkostninger	Alle studerende kan optage. To tredjedel af det er ikke indkomstafhængigt, den sidste tredjedel er. Det højeste lån gives til trængende, udeboende studerende i London: €7.360,5/år. Rentesats 4,8 %. Lånet tilbagebetales efter dimission, når indkomsten overstiger €17.051/år og foregår v. løn træk igennem PAYE skattesystem.	Alle studerende kan optage, 25 % af lånebeløbet afgøres af den studerendes husstandsindkomst. €7.366/år til studerende i London og €4.069,5/år til hjemmeboende studerende. Rentesats 4,8 %. Lånet tilbagebetales efter dimission, når indkomsten overstiger €17.051.	Alle studerende, afhængigt af indkomst. Op til €4.888 for udeboende og €3.870,5 for hjemmeboende. Særlige indkomstafhængige lån til voksne studerende, op til maksimalt €4.888 for et 30 ugers kursus.
Afskrivning af gæld		Efter 25 år både for lån til uddannelsesafgift og leveomkostninger.	Efter 25 år	
Studielegat		Ressourcesvage studerende fra familier med årlig husstandsindkomst mindre end €68.205. Beløb: €3.222,5/år (€3.637,5 i Nordirland).	Alle waliske studerende på waliske institutioner: €2.148,5/år, betales direkte til institutionen. <i>Assembly Learning Grant</i> : til leveomkostninger til ressourcensvage waliske studerende fra familier med en årlig husstandsindkomst under €44.674. Gruppen €44.674-€20.882: varierende afhængigt af indkomst. Gruppen med årlig indkomst under €20.882 får €3.222,5.	<i>Young Students</i> : stipendium på €2.790,5/år afhængigt af den studerendes husstandsindkomst. Særlige indkomstafhængige stipendier til voksne studerende.

Kilde: Eurybase, (2008/09): s.301, ICHEAFP, (2009): s. 2-6 og Eurybase 2(2008/09): s. 108-109.

Projekt Aimhigher og Widening participation

England oplevede i løbet af 1990'erne en markante stigning i optaget, men der er stadig en stor udfordring med at få alle grupper af samfundet bedre repræsenteret i de tertiære uddannelsesinstitutioner.⁴ Målsætningen er at øge optaget af studerende fra alle samfundslag, men også at øge antallet af voksne studerende, handicappede, enlige forsøgere, deltidsstuderende samt alle etniske grupper. Fokuset på øget deltagelse fra disse grupper (*widening participation*) sker igennem en række initiativer, hvoraf forskning og evaluering udgør en del af dette. Regeringens initiativ: *Aimhigher* har til formål at øge informationen om tertiær uddannelse til grupper, der ikke er bekendte med kravene og mulighederne ved tertiær uddannelse. *Aimhigher* udbygger samarbejdet mellem uddannelsesinstitutioner på alle niveauer og offentlige instanser for at øge adgangen til og nedbryde barrierer i form af manglende akademiske kompetencer hos grupper, der tidligere ikke har været i berøring med tertiær uddannelse. For at øge optaget, skal det gøres nemmere geografisk at deltage. Tertiær uddannelse skal være mere fleksibel, innovativt og studenter orienteret. Yderligere skal livslang læring gøre det nemmere for alle aldersgrupper at videreudanne sig samt komme i gang med en tertiær uddannelse sent i livet.⁵ Fazackerley og Chant's studie viser, at uligheden i optaget til tertiær uddannelse mellem unge med høj og lav socio-økonomisk status, ikke opstår umiddelbart før optagelsen, men er et resultat af de foregående års uddannelse. Undersøgelser viser at 95 % af unge med de højeste karakterer fortsætter deres uddannelse på universiteterne, men kun 3 % af disse unge har en lav socio-økonomisk status. Der skal således sættes ind langt tidligere i uddannelsessystemet for at styrke de ressourcetsvage unges evner.⁶

England ændrede i 2008 deres afgiftssystem, dette betød at afgiften steg, og at alle skulle betale, i modsætning til tidligere, hvor studerende fra lavindkomst familier fik eftergivet deres afgifter. I stedet har man øget mulighederne for indkomstafhængige subsidierede lån, stipendier og legater både til dækning af levomkostninger samt uddannelsesafgifter. Reformen har betydet, at selv om der er forhøjet uddannelsesafgift for alle unge, er det primært unge fra højindkomst familier, der betaler mest for deres uddannelse, mens unge fra lavindkomst familier modtager støtte til at dække disse udgifter. Tilbagebetalingen af de nye studielån til uddannelsesafgiften er ligeledes indkomstafhængige, idet dimittender med lav indkomst kan få afskrevet deres gæld efter en årrække.

Finansieringsmodellen betyder, at tilbagebetalingsperioden bliver længere for de dimittender med lav indkomst. Den gennemsnitlige tilbagebetalingsperiode ved et maksimum lån under studietiden er for kvinder 17 år og for mænd 13 år. 21

⁴ ICHEAFP, (2009): s. 1.

⁵ Higher Education Funding Council for England, (2009): s. 18-22.

⁶ Fazackerley & Chant, (2010): s. 77-78.

% af de kvindelige dimittender kan forvente at få deres restgæld annulleret efter 25 år, mens dette kun gælder for 2 % af mændene. Undersøgelsen af effekten af reformen af uddannelsesafgifterne konkluderer, at der i den indkomstafhængige tilbagebetaling for dimittender er en fordel for unge med lave indkomster, idet denne gruppe opnår mest støtte og subsidier fra staten, idet de ved lav indkomst får afskrevet deres lån, mens gruppen af høj livstidsindkomsts dimittender kommer til at betale mere for deres uddannelse.⁷ Kritikere af uddannelsesafgiftsreformen fremhæver især gældsbyrden for de dimitterende, som efter reformen ved fuldt lån vil være på omkring €22.735. Ligeledes kritiseres tilbagebetalingsperioden, idet mange dimittender vil betale af på deres studiegæld i omkring 15 år, hvilket kan have en konsekvens for deres fremtidige boligdrømme.⁸

I Fazackerley & Chant's studie af det nye afgiftssystem anses kritikerne for at være for generaliserende i deres modstand, idet tal fra det akademiske år 2009/10 viser, at omkring 20 % af de studerende ikke optager lån til dækning af uddannelsesafgifter, samt at den gennemsnitlige størrelse på lånet var omkring €3.410/år. Ligeledes viser 2009/10 tallene, at omkring 20 % af de studerende ikke optager lån til leveomkostninger. Det fremhæves, at det ikke er afgiftens størrelse eller afgiften i sig selv, men mere den manglende information og rådgivning om de finansielle støtte- og lånemuligheder, der skaber barrierer for unge.⁹

Statens bevillinger og uddannelseskvalitet

Under den markante stigningsperiode for indskrevne studerende i starten af 1990'erne fulgte de statslige bevillinger ikke med stigningen i antallet af de studerende. Bevillingerne faldt med omkring 36 % fra 1989-1997, mens antallet af indskrevne studerende steg med 75 % i samme periode. Dette har haft stor betydning for beslutningen om at indføre uddannelsesafgifter. Det var først ved starten af 2000'erne at bevillingerne begyndte at stige en smule.¹⁰

Storbritanniens samlede udgifter til uddannelse er steget fra 4,6 % i 1999 til 5,6 % af BNP i 2006. De statslige udgifter til tertiære uddannelsesinstitutioner udgjorde i 2006 20,4 % af de samlede statslige udgifter til uddannelse, dette er et fald fra 22,8 % i 2005 (der er ikke tal fra tidligere år i denne database). Statslige udgifter til tertiær uddannelse udgjorde i 2006 0,8 % af BNP, dette niveau har været stabilt, men svingende mellem 0,7 og 0,9 % af BNP siden 1999.¹¹

⁷ Dearden et al. (2008): s. 102-105; 108-111 og 122.

⁸ Lockhart, (2009).

⁹ Fazackerley & Chant, (2010): s.72-77.

¹⁰ ICHEAFP, (2009): s.1-2.

¹¹ UNESCO, (2010).

For at sikre kvaliteten af tertiær uddannelse har England igangsat et evalueringsprojekt: *Integrated Quality and Enhancement Review*, der over en femårig periode skal evaluere og forbedre processerne med at administrere de akademiske standarder og kvalitetssikre undervisningen. Den generelle kvalitet af institutionerne offentliggøres igennem statistikker om de studerendes tilgængelighed for arbejdsmarkedet, studieprogressionen og demografiske data. Ligeledes søges kvaliteten øget igennem det europæiske samarbejd under Bologna deklARATIONEN.¹² Der er et særligt fokus på kvaliteten af de akademiske standarder, idet der i 2008 blev nedsat en kommission, som fandt ud af, at der var store problemer med evalueringerne af uddannelsessystemet. Problemerne skyldtes især, at akkrediteringsinstitutionen, som evaluerer uddannelserne, ikke kvalificerer de akademiske standarder, men blot vurderer om uddannelsesinstitutionens studieordninger lever op til deres egne opstillede indholdskrav for bachelor- og masterniveau. Det er ikke det akademiske indhold af det enkelte fag, der evalueres, idet dette udelukkende er den enkelte institutions ansvar. Kommissionens bekymring var på baggrund af dens undersøgelse, at det akademiske niveau var i frit fald, som følge af den manglende evaluering af de akademiske standarder. Dette er problematisk i en globaliseret tidsalder, hvor der konkurreres på kvalitet af uddannelser, arbejdskraft og innovation.¹³

¹² Higher Education Funding Council for England, (2009), s. 15-17.

¹³ Alderman, (2009): s. 11-13 og 17-20.

Referenceliste

Alderman, Geoffrey: Defining and Measuring Academic Standards: A British Perspective, *Higher Education Management and Policy*, OECD, Vol. 21/3, 2009

Dearden, Lorraine; Fitzsimons, Emla; Goodman, Alissa og Kaplan, Greg: Higher Education Funding Reforms in England: The Distributional Effects and the Shifting Balance of Costs, *The Economic Journal*, vol. 118, 2008

Department of Employment and Learning: *Statistical Bulletin: Student enrolments on Higher Education courses: Northern Ireland 2007/08*, 2009, http://www.delni.gov.uk/he_enrolments_0708.pdf

Eurybase: European Commission: Education, Audiovisual and Culture Executive Agency: *Organisation of the Education System in the United Kingdom - England, Wales and Northern Ireland*, 2008/09, http://eacea.ec.europa.eu/education/eurydice/documents/eurybase/eurybase_full_reports/UN_EN.pdf

Eurybase: European Commission: Education, Audiovisual and Culture Executive Agency: *The Organisation of the Education System in the United Kingdom - Scotland*, 2008/09, http://eacea.ec.europa.eu/education/eurydice/documents/eurybase/eurybase_full_reports/SC_EN.pdf "Eurybase 2(2008/09)"

Fazackerley, Anna og Chant, Julian: *More Fees Please? The Future of University fees for Undergraduate Students*, Policy Exchange, 2010.

Higher Education Statistics Agency (HESA): *Statistical First Release 142*, 2010 <http://www.hesa.ac.uk/index.php/content/view/1578/161/>

HESA: *Table 1* http://www.hesa.ac.uk/dox/pressOffice/sfr142/SFR142_Table1.pdf "HESA 1(2010)"

HESA: *Table 3a*, 2010, http://www.hesa.ac.uk/dox/pressOffice/sfr142/SFR142_Table3a.pdf "HESA, 2(2010)"

HESA: *Table 5*, 2010, http://www.hesa.ac.uk/dox/pressOffice/sfr142/SFR142_Table5.pdf "HESA, 3(2010)"

HESA: *Table 7*, 2010, http://www.hesa.ac.uk/dox/pressOffice/sfr142/SFR142_Table7.pdf "HESA, 4(2010)"

Higher Education Funding Council for England: *Strategic plan 2006-11*, 2009

The International Comparative Higher Education and Finance Project (ICHEAFP): *Higher Education Finance and Cost Sharing Profiles by Country: United Kingdom, 2009*, http://gse.buffalo.edu/org/IntHigherEdFinance/files/Country_Profiles/Europe/United_Kingdom.pdf

Lockhart, Lawrence: *UK: Unintended Consequences of Tuition Fees, 2009*, <http://www.universityworldnews.com/article.php?story=20091204100458266&mode=print>.

OECD: *Education at a Glance 2009: OECD indicators – A1: To what level have adults studied?*, 2009.

UNESCO: Beyond 20/20 WDS- Table View: *Table 19: Finance Indicators by ISCED level, 2010*, <http://stats.uis.unesco.org/unesco/TableViewer/tableView.aspx>.

Welsh Assembly Government: *Statistical Bulletin: Students in Higher Education Institutions – Wales, 2007/08 (Revised)*, 2009, <http://wales.gov.uk/docs/statistics/2009/090514sb132009ren.pdf?lang=en>

Omregning fra pund til euro er sket på baggrund af valutaomregning: <http://www.valutakurser.dk/>

IRLAND

Irlands tertiære uddannelsessystem består af universiteter og tekniske institutioner. Omkring 4 % af de studerende er indskrevet på private institutioner, som først i løbet af 1990'erne har fået opbygget et marked i Irland. Både på universiteterne og de tekniske institutioner er der tilknyttet *colleges* blandt andet kunst og design institutioner, lærerseminarer samt sundhedsuddannelser.

Tabel 5: Oversigt over indskrevne studerende fordelt på institution og registreringstype for året 07/08 samt antallet af institutioner

	Universiteter			Tekniske institutioner		
	Fuldtid	Deltid	Total	Fuldtid	Deltid	Total
Undergraduate	70.464	8.016	78.480	49.048	12.997	62.045
Post-graduate	16.569	8.502	25.071	2.238	2.471	4.709
Total	103.551			66.754		
Antal institutioner	8			14		

Kilde: HEA, (07/08) s. 14-15 og Eurybase, (2009): s.110-113.

Tabel 6 illustrerer udviklingen i antallet af dimittender.

Tabel 6: Oversigt over fordelingen af dimittender på uddannelsesniveau og institution for årene 2003 og 2007 samt forskellen mellem de to årstal i %

	Undergraduate		Postgraduate		Total		% stigning 03 - 07		
	2003	2007	2003	2007	2003	2007	Undergraduate	Postgraduate	Total
Universiteter	18.487	20.829	10.793	12.952	29.280	33.781	12,6 %	20,0 %	15,7 %
Tekniske institutioner	23.862	20.677	1.247	1.700	25.109	22.377	-13,3 %	36,3 %	-10,8 %

Kilde: HEA, (07/08): s. 17-18.

Brugerbetaling og finansieringsmuligheder

Siden 1996 har uddannelsesafgifterne for *undergraduate* studier været annulleret og staten betaler i stedet universiteternes udgifter forbundet hermed. De studerende skal dog betale en registreringsafgift, som dækker registrering, eksaminationer samt diverse sports- og sociale faciliteter på institutionerne. Denne afgift er ens for alle fag, studieretninger og skal betales årligt, i 2009 var afgiften €1.500.¹⁴ Der er uddannelsesafgifter for *postgraduate* studier og institutionerne sætter selv niveauet for afgiften. Ikke EU-borgere betaler også uddannelsesafgifter og disse svarer til hele institutionens udgifter pr. studerende og er derfor ofte højere end for EU/irske studerende.

¹⁴ HEA, 2(2010).

Der findes ingen statslige studielån, men der er forskellige finansierings- og støttemuligheder til de studerende. Mange af disse er rettet mod studerende med lav socio-økonomisk status. Støtte til leveomkostninger er baseret på den studerendes eller familiens økonomiske situation. Økonomiske trængende studerende er også berettigede til indkomstafhængig støtte til betaling af registreringsafgiften. *Top-up Grant* er også til særligt økonomisk trængende studerende, dette kommer oveni den almindelige leveomkostningsstøtte og er afhængig af om den studerende bor i tilknytning til universitet. Støtten er på €1.600, hvis den studerende bor i tilknytning til universitetet, eller €4.000 hvis den studerende bor væk fra universitetet. Dette er en forøgelse på henholdsvis €596 og €1.490 i forhold til standard støtten til leveomkostninger. For at kunne modtage denne støtte skal den studerende være kvalificeret til fuld støtte og den årlige indkomst må ikke overstige €12.419 inklusiv en særlig social velfærdsstøtte. Der var i 2003 7.498 der modtog denne støtte.

De studerendes assistance fond støtter ligeledes ressourcetsvage studerende med økonomisk hjælp til gennemførelse af deres studier. Støtten kan udmønte sig i økonomisk assistance til husleje, børnepasning, transportudgifter eller uddannelsesafgifter. Over 7.000 studerende modtog denne form for støtte i det akademiske år 2001/02. Fonden for studerende med handicaps hjælper studerende med særlige behov. Støtten gives til køb af hjælpemidler både af teknologisk, materielt eller social art såsom støtte til tegnsprogstolkning og særlig transportstøtte. Fonden støttede i 2002 over 1.000 studerende.

De tertiære institutioner samarbejder om målrettede støtteprogrammer med de *secondary* skoler, der optager mange ressourcetsvage elever og som er placeret i udsatte lokalområder. Disse adgangsprogrammer skal hjælpe, støtte og forberede de elever, der har evnerne til at fortsætte i det tertiære uddannelsessystem. Millennium partnerskabsfonden assisterer områdepartnerskaber og lokalsamfund med støtte til ressourcetsvage studerende i adgangen til og gennemførelsen af tertiære uddannelse.¹⁵

Debatten om brugerbetaling på de tertiære uddannelsesinstitutioner er med finanskrisens indtog startet igen, og der var i foråret 2009 planer om at genindføre uddannelsesafgiften fra det akademiske år 2010/11. Dette har skabt stor utilfredshed blandt de studerende. Sigtet med loven er, at afgiften skulle indføres for de økonomisk bedrestillede studerende. Der har også været tale om at indfører forskellige indkomstbetingede lånesystemer efter australsk forbillede, det er dog uklart, om loven er blevet vedtaget og i hvilken form afgifterne vil optræde.¹⁶

¹⁵ Eurybase, (2009): s. 114 - 115

¹⁶ The Irish Times, (2009)

Høj optagelsesrate – men endnu ikke lige adgang

Andelen af voksne mellem 25-34 år der havde gennemført en tertiær uddannelse var i 2009 på 44 %.¹⁷ Denne andel vil uden tvivl stige, idet 50-55 % af alle 17-18-årige søger om optagelse i Irlands tertiære uddannelsessystem. Målet er, at optagelsesraten i 2020 skal være på 72 %.¹⁸

Dette mål kan kun nås ved at få alle sociale lag i samfundet med. Der har længe været fokus på uligheden i optaget, men på trods af dette er der kun sket en lille stigning i optaget af unge med lav socio-økonomisk status. Studier viser, at optagelsesraten ikke blev påvirket positivt af at annullere uddannelsesafgiften for tertiær uddannelse i 1996, idet der var større social lighed i optaget i 1980 end i 1998. Derimod viser studier, at indsatsen for at øge optaget på de tertiære uddannelser af unge med lav socio-økonomisk status skal sættes ind langt tidligere. Ligeledes at mønstret af ulighed er et resultat af en proces akkumuleret over lang tid med udgangspunkt i den underprivilegerede families økonomiske, sociale og kulturelle kapital. De deraf oprindende uligheder influerer og er bestemmende for det enkelte individs skolegang fra grundskolen og helt op til tertiær uddannelse.¹⁹

Den irske regering har igangsat et nationalt initiativ: *Achieving Equity of Access to Higher Education, Action plan*, der skal imødekomme problemstillingen med social ulighed i optaget, idet Irlands deltagelsesrate i tertiær uddannelse er afhængig af, om alle grupper af samfundet medvirker for, at målet kan nås. Irland har ligesom de fleste udviklede lande en ambition om at give alle grupper i samfundet lige muligheder og gøre uddannelse tilgængeligt for alle. Målene for lighed er: at der i 2020 skal være en optagelsesrate for alle sociale grupper på mindst 54 % (i dag udgør *non-manual* gruppen 27 % og *semi-skilled/Un-skilled* gruppen 33 %); Andelen af voksne studerende skal stige; Irland skal opfylde de europæiske standarder for livslang læring samt give lige muligheder for studerende med handicaps. Den nationale handlingsplan fokuserer på lige adgang til alle uddannelsesniveauer, men de tertiære uddannelsesinstitutioner har en særlig opgave med separat at fokusere på, hvordan de vil øge optaget af blandt andet unge med lav socio-økonomisk status. Initiativerne indeholder både tværgående partnerskaber i uddannelsessektoren; mellem institution og lokalsamfund; økonomisk støtte til de studerende samt oplysnings- og støtteinitiativer. Projekterne vil blive vurderet igennem statistiske og analytiske undersøgelser.²⁰

¹⁷ OECD, (2009).

¹⁸ HEA, (2008): s. 14-15.

¹⁹ O'Connel et al., (2006): s. 315-316 og 329-331.

²⁰ The Irish Times, (2009)

²⁰ HEA, (2008): s. 12; 29 og 32-38.

Statens bevillinger

Finanskrisen har haft en enorm økonomisk betydning for Irland, idet de før krisen havde oplevet en stor vækst, dette satte krisen en stopper for. Der er således økonomisk krise i den tertiære uddannelsessektor og statens finanser er pressede. Disse forhold har betydet, at der igen er blevet åbent op for debatten om uddannelsesafgifter, idet staten ser brugerbetaling som en mulighed for at kunne begrænse sine udgifter til uddannelsesinstitutioner. Uddannelsesinstitutionerne får derved ikke tilført flere midler ved en genindførelse af uddannelsesafgifterne. Regeringen planlægger at genindføre uddannelsesafgifter med virkning fra september 2010. Det er uklart, hvilken afgiftsmodel man påtænker at bruge; *up-front* eller indkomstafhængige betaling som dimittend. Den sidste model favoriseres af undervisningsministeren.²¹

Irlands samlede udgifter til uddannelse er steget fra 4,2 % i 1999 til 4,8 % af BNP i 2006. De statslige udgifter til tertiære uddannelsesinstitutioner udgjorde i 2006 24,2 % af de samlede statslige udgifter til uddannelse, dette er et fald fra 1999, hvor udgifterne udgjorde 26,0 % og i 2000, hvor udgifterne udgjorde 28,5 %. Statslige udgifter til tertiær uddannelse udgjorde i 2006 1,0 % af BNP, dette niveau har været stabilt, men svingende mellem 0,9 og 1,0 % af BNP siden 1999.²²

²¹ University World News, (2009).

²² UNESCO, (2010).

Referenceliste

Eurybase: European Commission: Education, Audiovisual and Culture Executive Agency: Eurybase: *Organisation of the education system in Ireland*, 2009, http://eacea.ec.europa.eu/education/eurydice/documents/eurybase/eurybase_full_reports/IE_EN.pdf

Higher Education Authority (HEA), 2010, <http://www.heai.ie/en/county-guide-to-colleges>

HEA, 2010, http://www.heai.ie/en/student_finance "HEA, 2(2010)"

HEA: *Higher Education: Key Facts and Figures*, 07/08, <http://www.heai.ie/files/files/file/statistics/HEAFacts0708.pdf>

HEA: *National plan for Equity of Access to Higher Education 2008 -2013*, 2008, [http://www.heai.ie/files/files/file/National_Access_Plan_2008-2013_\(English\).pdf](http://www.heai.ie/files/files/file/National_Access_Plan_2008-2013_(English).pdf)

The Irish Times: *No College Tuition Fee likely until 2010-2011*, 2009, <http://www.irishtimes.com/newspaper/ireland/2009/0320/1224243125218.html>

O'Connel, Phillip J.; McCoy, Selina og Clancy, David: *Who Went to College? Socio-Economic Inequality in Entry to Higher Education in the Republic of Ireland in 2004*, *Higher Education Quarterly*, Vol. 60, No. 4, 2006

OECD: *Education of a Glance 2009: OECD indicators – A1: To what level have adults studied?*, 2009.

UNESCO: *Beyond 20/20 WDS- Table View: Table 19: Finance Indicators by ISCED level*, 2010, <http://stats.uis.unesco.org/unesco/TableViewer/tableView.aspx>.

University World News: *Ireland: Free Higher Education to End*, 2009, <http://www.universityworldnews.com/article.php?story=20090827175024545>.

ØSTRIG

Østrigs tertiære uddannelsessystem består af universiteter, *Fachhochschulen* og private universiteter. *Fachhochschulen* tilbyder undervisning på tertiært niveau med et erhvervsigtede indenfor ingeniørvidenskab og teknologi, business og økonomi, turisme eller mediastudier. Uddannelsernes varighed er minimum seks semestre. Privatuniversiteterne får dækket deres udgifter igennem en blanding af uddannelsesafgifter, pengegaver og salg af service (foredrag, forskning o.s.v.). De i alt 22 offentlige universiteter består af ordinære universiteter samt seks kunstuniversiteter, 3 medicinuniversiteter og et universitet center for *Further Education and Training: Danube University Krems*, som leverer undervisning på *postgraduate* niveau.²³

Tabel 7: Oversigt over antallet af institutioner og studerende fordelt på køn, institution og nationalitet.

	Antal institutioner	Antal Studerende				
		Mænd	Kvinder	Total	Indenlandske	Udenlandske
Universiteter	22	103.180	120.382	223.562	176.491	47.071
Fachhochschulen	20	18.215	15.400	33.615	29.909	3.706
Total	42	121.395	135.782	257.177	206.400	50.777
Private universiteter	11	2.269	2.745	5.014	Md	Md
Ekstraordinære studerende ved universiteterne		8.435	8.327	16.762	Md	Md

Kilde: MD: Minus Data: Uni:Data Warehouse (2009): s. 28-32 og 43.

²³ Eurybase, (2008/09): s. 300, ICHEAFP, (2009): s. 1 og Bundesministerium für Bildung, Wissenschaft und Kultur, (2006): s. 5.

Tabel 8: Oversigt over antallet af dimittender, fordelt på køn, uddannelsesinstitution og uddannelsesniveau

Dimittender 07/08		Kvinder	Mænd	Total
Universiteter	Total	13.391	10.519	23.910
	Bachelor	2.825	2.327	5.152
	Diplom	8.707	5.805	14.512
	Master	927	1.123	2.050
	Doktor	932	1.264	2.196
Fachhochschulen	Total	3.141	4.155	7.296
	FH-Diplom	1.791	2.091	3.882
	FH-Bachelor	1.170	1.613	2.783
	FH-Master	180	451	631
Private universiteter	Total	336	276	612
Totalt alle dimittender		16.868	14.950	31.818

Kilde: Uni:Data Warehouse (2009): s. 65, 72 og 76.

Der er sket en stigning i antallet af dimittender fra universiteter og *Fachhochschulen* fra det akademiske år 06/07 på henholdsvis 8,1 % og 13,6 %.²⁴

Brugerbetaling og finansieringsmuligheder

Før år 2000 var de studerende i Østrig fritaget for uddannelsesudgifter, idet uddannelsesafgifter til offentlige tertiære institutioner havde været fraværende siden 1972. Uddannelsesafgifter blev indført fra efterårssemestret 2001 og har siden 2003 udgjort €363/semester for østrigske, EU- og EEC-studerende og €727/semester for studerende fra resten af verden. Indførelsen af uddannelsesafgiften medførte en stor debat, og kritikken går især på, at de statslige allokeringer til det tertiære uddannelsessystem er faldet svarende til afgifternes størrelse. Uddannelsesafgifterne er således ikke blevet en måde, hvorpå universiteter kunne skabe mere kvalitet i undervisningen og forskning, men en måde hvorpå den østrigske stat kunne spare penge.²⁵

Ud over uddannelsesafgiften skal de studerende også betale for medlemskab til studenterforeningen samt ulykke- og ansvarsforsikring for studerende. Alle afgifter betales *up-front* inden den studerende kan blive optaget og fortsætte sine studier. Der er dog mulighed for at benytte sig af en senere deadline (30.november for efterårssemestret og 30.april for forårssemestret), men dette betyder at afgiften stiger med 10 %. Uddannelsesafgifter betales direkte til universiteterne. Den studerende kan blive fritaget for afgift ved godkendt orlov, men den studerende bliver udelukket fra at deltage i undervisning og må heller ikke gå til eksamen eller aflevere eksamensopgaver under orloven. Ligeledes fri-

²⁴ Uni:Data Warehouse (2009): s. 62.

²⁵ ICHEAFP, (2009): s.1-2.

tages studerende, der studerer i udlandet som en del af deres studie i Østrig. *Fachhochschulen* kan, men skal ikke opkræve uddannelsesafgift, afgiften udgør det samme som til universiteterne.²⁶

Der er forskellige støtte og lånemuligheder for de østrigske studerende i form af både indirekte og direkte finansielle hjælp.

Tabel 9: Oversigt over statslige låne- og støttemuligheder

Type	Statslige støtte og lånemuligheder
Indirekte finansielle hjælp	Familieunderstøttelse. Forsikringsdækning under forældrenes sundhedsforsikring eller egen forsikring. Lovfæstet ulykkesforsikring. Skattefradrag til forældre til studerende.
Direkte finansielle hjælp	Studienförderungsgesetz (Studiestøtteloven) fra 1992: Finansielt behov og Akademiske resultater ²⁷ : Transportunderstøttelse. Støtte til udenlandske studier. Færdiggørelsesstøtte (aldersgrænse: den studerende skal være under 41 år). Legat: €424 til singler og €666 til studerende med børn I forbindelse med uddannelsesafgiftens indførelse 2001: Øgede bevillinger til finansielle hjælp. Udvidelse af kategorien af studerende, der er berettigede til legat. Studieunderstøttelse til studerende med finansielt behov til dækning af uddannelsesafgift. Indførelsen af subsidierede studielån: 2001: Alment gældende: Til dækning af uddannelsesafgift, Staten betaler omkring 2 % af renterne. Den studerende har ret til at modtage studielån i 14 semestre. 2008 forbedringer: Studielegaterne er øget med 12 %. Studerende må have en årsindkomst på €8000. Studerende med børn får et tillæg til deres studielegat på €67/barn. Handicappede studerende fik øget perioden for finansielle støtte.

Kilde: ICHEAFP, (2009): s. 2, Eurybase, (2008/09): s. 274-275 og Kottmann, (2008): s. 35-38.

I 2004/05 var der 47.000 studerende, der modtog finansielle hjælp og af disse modtog de 44.000 studielegater. Yderligere har universiteterne mulighed for at uddele stipendiater til særligt dygtige studerende både til at dække studietid eller som støtte i forbindelse med afhandlinger (master- og ph.d.-afhandling). Universiteterne bestemmer selv, hvem de vil støtte og opstiller således kriterierne for at søge disse.²⁸

²⁶ Eurybase, (2008/09): s. 272-273.

²⁷ Den studerende skal bestå sine eksaminer i forhold til studieordning og bestå til normeret tid.

²⁸ ICHEAFP, (2009): s. 2, Eurybase, (2008/09): s. 274-275 og Kottmann, (2008): s. 35-38

Indførelsen af uddannelsesafgifter kan have haft betydning for deltagelsesraten på de tertiære uddannelser, idet der er sket et betragteligt fald i indskrevne set i forhold til 2001 niveau. Dette er problematisk, idet Østrig i forvejen kæmper med en lav gennemførelsesrate, idet der i 2009 var 19 % af de 25-34-årige, der havde gennemført en tertiær uddannelse, imod OECD-gennemsnit på 34 %. Forklaringen kan være, at der i Østrig har været et stort fokus på *higher vocational training* på *upper-secondary* niveau, hvilket betyder at 71 % har færdiggjort en uddannelse frem til dette niveau mod 19 %, som har færdiggjort en tertiær uddannelse.²⁹

Statens bevillinger og uddannelseskvalitet

Administrationen af universiteterne er blevet adskilt fra staten, således at universiteterne har opnået fuldstændig selvstændighed. De er stadig i høj grad offentligt finansieret, og modtager deres bevillinger på baggrund af et tre års budget, som er bundet op på og afgøres af en præstationsaftale. Denne aftale kontrolleres af staten, men der er både et *Universitätsräte* og et *Wissenschaftsrat*, som rådgiver, kontrollerer og administrerer om universiteterne og Staten overholder deres aftaler. Præstationsaftalen skal indeholde universitetets mål, strategier for forskning, udvikling, internationalisering samt deres internationale og nationale samarbejde for budgetperioden. Samtidig skal universitetet aflægge årlig rapport om deres aktiviteter og opnåede resultater.³⁰

Samtidig med denne selvstændighedsproces er der ligeledes sket en reformproces af universiteterne, så de nu har større fokus på kvalitet samt monitorering og evaluering af kvaliteten. Denne kvalitetssikring er lovpligtig og er en del af præstationsaftalen med Staten. I evalueringen indgår både undervisnings-, viden- samt forskningsevaluering. Både for private universiteter og *Fachhochschulen* gælder der en lignende evalueringsprocedure med kvalitetssikring af undervisning, studieordninger og forskningsresultater. Denne procedure er dog bundet sammen med den akkrediteringsproces som både private universiteter og *Fachhochschulen* skal gennemgå. Private universiteter skal aflevere en årlig kvalitetsrapport, og skal akkrediteres hvert 5. år de første 10 år, og derefter kan de få fornyet akkrediteringen for 10 år i to perioder. *Fachhochschulen* skal også akkrediteres hvert 5. år og afleverer i forbindelse med processen en kvalitets- og evalueringsrapport.³¹

Østrigs samlede udgifter til uddannelse er faldet fra 6,2 % i 1999 til 5,7 % i 2002 til 5,4 % af BNP i 2005. De statslige udgifter til tertiære uddannelsesinstitutioner udgjorde i 2005 26,5 % af de samlede statslige udgifter til uddannelse, dette er en stigning fra 22,5 % i 2002, men niveauet er det samme som i 1999, hvor de

²⁹ Kottmann, (2008): s. 23-24 og OECD, (2009).

³⁰ Bundesministerium für Bildung, Wissenschaft und Kultur, (2004): s. 16-22 og Kottmann, (2008): s. 33-35.

³¹ Bundesministerium für Bildung, Wissenschaft und Kultur, (2008): s. 151-156.

udgjorde 26,7 %. Statslige udgifter til tertiær uddannelse udgjorde i 2006 1,3 % af BNP, dette niveau har været stabilt, men svingende mellem 1,4 % og 1,0 % siden 1999.³² Der er sket en stigning i universiteternes indkomster fra tredje partnere efter, at universiteterne har opnået selvstændighed. Indkomsten kommer blandt andet fra private investeringer, samarbejdsaftaler og betaling for leveret service, såsom ekspertviden o. lign.³³

³² UNESCO, (2010) og OECD, (2009): Tabel B2.1.

³³ Bundesministerium für Bildung, Wissenschaft und Kultur, (2008): s. 139.

Referenceliste

Bundesministerium für Bildung, Wissenschaft und Kultur: *Higher Education in Austria*, 2004,

http://www.fulbright.at/dokumente/us_citizens/general/hssystem_04e.pdf

Bundesministerium für Bildung, Wissenschaft und Kultur: *Education and Science in Austria*, 2006, http://www.bmukk.gv.at/medienpool/13314/biwi_2006.pdf

Bundesministerium für Bildung, Wissenschaft und Kultur: *Development of Education in Austria 2004 -2007*, 2008,

http://www.bmukk.gv.at/medienpool/17147/bildungsentwicklung_07_e.pdf

Eurybase: *Key Data on Higher Education in Europe, 2007 edition*, 2007,

http://eacea.ec.europa.eu/education/eurydice/documents/key_data_series/088EN.pdf

Eurybase: European Commission: Education, Audivisual and Culture Executive Agency: *The Education System in Austria*, 2008/09,

http://eacea.ec.europa.eu/education/eurydice/documents/eurybase/eurybase_full_reports/AT_EN.pdf

International Comparative Higher Education and Finance Project (ICHEAFP):

Higher Education Finance and Cost Sharing Profiles by Country: Austria, 2009,

http://gse.buffalo.edu/org/IntHigherEdFinance/files/Country_Profiles/Europe/Austria.pdf

Kottmann, Andreas: *Higher Education in Austria – Country Report*, CHEPS, 2008,

http://www.utwente.nl/cheps/research/higher_education_monitor/2008%20countryreportAustria.pdf

OECD: *Education of a Glance 2009: OECD indicators – A1: To what level have adults studied?*, 2009.

OECD: *Education of a Glance 2009: OECD indicators – B2.1: Expenditure on educational institutions as a percentage of GDP, by level of education (1995, 2000, 2006)*, 2009 "OECD, (2009): Tabel B2.1"

UNESCO: Beyond 20/20 WDS- Table View: *Table 19: Finance Indicators by ISCED level*, (2010),

<http://stats.uis.unesco.org/unesco/TableViewer/tableView.aspx>.

Uni:Data Warehouse & Bundesministerium für Wissenschaft und Forschung: *2009>Statistisches Taschenbuch*, 2009,

http://eportal.bmbwk.gv.at/portal/page?_pageid=93,1172892&_dad=portal&_schema=PORTAL

HOLLAND

Tertiær uddannelse bliver i Holland udbudt på to slags institutioner: *Wetenschappelijk onderwijs* (WO) - forsknings intensive universiteter og *Hoger Beroepsonderwijs* (HBO) - universiteter for professionel læring eller tekniske universiteter. Yderligere er der det åbne universitet som udbyder moduler, fag og kurser på HBO eller universitetsniveau ved fjernundervisning. Uddannelsessystemet er bygget op over bachelor, master og ph.d. gradsystemet.³⁴ 37 % af voksne mellem 25-34 år havde i 2009 gennemført en tertiær uddannelse, dette er en anelse over OECD-gennemsnittet på 34 %.³⁵

Tabel 10: Oversigt over antallet af studerende, institutioner, dimittender samt ved HBO niveau ved registreringstype. x Både master og bachelorstuderende. *Kun bachelorgrad

	Studerende	Institutioner	Dimittender
WO	213.900	12	27.800
Åbent universitet	15.200	1	869
HBO	Fuldtid	309.300x	36
	Deltid	61.600x	
	Arbejde/studie	12.100x	
	Master	-	-
Total	612.100	49	93.669

Kilde: Ministry of Education, Culture and Science, (2008): s. 19, 114-115 og 126-129.

Brugerbetaling og finansieringsmuligheder

Alle studerende ved tertiære uddannelser betaler en lovfæstet uddannelsesafgift på €1.620 (2009/10), så længe den studerende er under 30 år den dag, det akademiske år begynder. Uddannelsesafgiften er for et helt års fuldtidsstudie. Uddannelsesafgiften fastsættes årligt af staten og afgøres af *family spending index*. Studerende over 30 år betaler fuld uddannelsesafgift, som den enkelte institution fastsætter. Siden 2008 har de statslige subsidierede uddannelsesafgifter været udelukket for ikke-EU borger, som herefter betaler fuld uddannelsesafgift sat af den enkelte institution. Dette har medført, at niveauet for afgifter er blevet yderst varieret, samtidig er der åbnet op for at kræve fuld afgift fra alle studerende, der vælger at uddanne sig på nogle af de mere internationale kurser og studieretninger. Ligeledes åbner en del master uddannelser op for fuld uddannelsesafgift.³⁶

Alle studerende under 34 år, der er begyndt et studie før de fyldte 30 år, har ret til statslig finansiel assistance under *the Student Finance Act 2000*.

³⁴ ICHEAFP, (2009): s. 1.

³⁵ OECD, (2009).

³⁶ Van Rooijen & Persoon, (2010) og Eurybase, (2008/09): s. 118-119.

Tabel 11: Oversigt over støttemulighederne til de studerende

	Modtager	Beløb	Krav
Basislegat	Alle studerende under 34 år, hele studieperioden	€74 eller €228/måned (hjemmeboende eller udeboende, 2004 tal)	I princippet er det et lån, som forvandles til et legat, når den studerende har opfyldt nogle studieprogressionskrav (eks. at bestå 50 % af eksaminer første studieår). Studerende må have en årlig indkomst på €13.216 (2009) uden at det får betydning for legat. Overstiges indkomstgrænsen bliver den studerende mødt af et tilbagebetalingskrav.
Supplerende legat	Studerende fra hjem med lav husstandsindkomst.	Op til €237/måned	
Studielån	Studerende fra hjem med lav husstandsindkomst.	Op til €253/måned. Uden støtte fra forældre tillægges yderligere €237/måned.	Rentesatsen (2004 tal) 3,35 %. Tilbagebetalingen begynder efter dimission. To års henstand. Lånet afdrages med mindst €45/måned i maksimalt 15 år. Såfremt dimittenden ikke kan betale det årlige afdrag, kan dette nedsættes til nul i op til et år. Restgæld annulleres efter 15 år.

Kilde: ICHEAFP, (2009): s. 2-3.

Studerende modtager også rejsepas med fri offentlig transport i hverdage og kan søge om fri transport i weekender og ferier. Studerende, der ønsker at læse hele eller dele af sin uddannelse i udlandet (EU eller udvalgte andre lande), kan søge om finansielle støtte til dette, studiet skal blot leve op til hollandske kvalitetskrav, og den studerende skal forudgående have haft bopæl i Holland mellem tre og seks år.³⁷

Orientering mod unge studerende

De studerende i Holland er forholdsvis unge, andelen af unge mellem 15-19 år, der er indskrevet på uddannelse er 86,1 %, hvilket er noget højere end OECD standard på 80,1 %. Optagelsesraten for de 20-29-årige er på 25,5 %, hvilket også er en smule højere end OECD gennemsnittet. Derimod falder deltagelsesraten for de 30-39-årige, idet kun 2,9 % er indskrevet i tertiær uddannelse til sammenligning med UK og de skandinaviske lande, hvor deltagelsesraten er på 15,6 % og 13,5 %. Dette kan indikere, at der i Holland ikke opfordres til livslang læring og videreuddannelse. Det hollandske system opfordrer heller ikke voksne til at videreuddanne sig eller påbegynde en uddannelse i en voksen alder, idet alle over 30 år, som ikke er gået i gang med en tertiær uddannelse, mister retten til studielån og nogle uddannelsesafgifter stiger markant. Uddannelse ses i Holland som et gode forbeholdt de unge.³⁸

³⁷ Eurybase, (2008/09): s. 119-120.

³⁸ OECD, (2007): s. 9.

Der har i 2006/2007 været en diskussion af, om der skulle indføres et *voucher* system i lighed med australske SLE. Formålet var at opfordre de hollandske studerende til at gennemføre deres uddannelser hurtigere; at skabe et mere markedsbaseret og effektivt uddannelsessystem samt minimere administrativt misbrug af økonomisk støtte. Den studerende ville med *Learning entitlement* være berettiget til 8 enheder, gældende til 6 semestre plus to yderligere til en tre-årig uddannelse. Hvis uddannelsen var normeret til længere tid ville antallet af *learning entitlements* stige tilsvarende, så de fulgte med længden af uddannelsen plus to ekstra semestre. Så længe den studerende havde *learning entitlements* ville uddannelsesafgiften være subsidieret af staten. Såfremt den studerende opbrugte sine *learning entitlements* før færdiggørelsen af studiet, blev uddannelsesafgiften højere. Reformen skulle give den studerende mere fleksibilitet i studievalget og gøre den studerende mere bevidst om privilegiet ved at kunne studere, samtidig med, at den studerende kunne skabe sin egen individuelle uddannelse. Heri lå netop en del af problematikken, idet der var kritik af den meget omfattende byrde, der var forbundet med at administrere systemet. Ligeledes ville de studerendes fleksibilitet og individuelle sammensatte uddannelser betyde, at den studerende i teorien kunne sammensætte sin uddannelse fra seks forskellige institutioner og fag. Dette kunne få konsekvenser for kvaliteten af dimittendens grad. Kritikpunkterne har været medvirkende til, at reformen og indførelsen af *learning entitlements* blev udskudt i 2007.³⁹

Finansieringsassistancen til studerende kritiseres af OECD for at være for generel, der bliver taget for lidt hensyn til studerende, der har behov for finansiel hjælp til at starte studier, og der gives for meget finansiel støtte til studerende, der ville studere uanset om, der gives finansiel støtte. Ligeledes kritiseres de få muligheder for studielån til studerende, der ikke er berettiget til den subsidierede uddannelsesafgift (deltidsstuderende, voksne studerende og studerende, der har opbrugt deres berettigelse).

OECD kritiserer det *secondary* skolesystem, som leder hen imod det tertiære, idet skolebørn i Holland allerede spores ind på, hvilken tertiær uddannelse de har evner til, ved 12-års alderen. De to *secondary* skolesystemer taler i meget lille grad sammen, og dette gør det svært for unge at skifte spor, såfremt de ønsker det samt har evnerne hertil. Systemet er især en ulempe for unge med en lav socio-økonomisk baggrund eller med anden etnisk baggrund end hollandsk/vestlig, og forhindre lige adgang til tertiær uddannelse.⁴⁰

Statens bevillinger

Statens bevillinger til tertiære uddannelser i Holland gives i form af et årligt engangsbeløb, der sammensættes på baggrund af følgende data: Antallet af (*Ma-*

³⁹ Vossensteyn & Jongbloed, (2007): s. 33-35 og OECD, (2007): s. 28.

⁴⁰ OECD, (2007): s. 30-37.

sters) degrees (50 %), antallet af nye studerende (13 %) samt fastsat beløb afhængigt af institution (37 %). Sammensætning er under diskussion, idet det overvejes at gøre beløbet mere afhængigt af det samlede antal studerende, i stedet for antallet af masterstuderende. I institutionernes samlede indkomst indgår der også indkomster fra uddannelsesafgifter (7 %), forskningsråd (5 %) samt kontrakt aktiviteter (19 %).⁴¹

Hollands samlede udgifter til uddannelser er steget fra 4,9 % i 1999 til 5,5 % af BNP i 2006. De statslige udgifter til tertiær uddannelse udgjorde i 2006 1,1 % af BNP, dette niveau har været stabilt siden 1999.⁴²

⁴¹ ICHEAFP, (2009): s. 1.

⁴² UNESCO, (2010).

Referenceliste

Eurybase: European Commission: Education, Audivisual and Culture Executive Agency: *Organisation of the Education System in the Netherlands*, 2008/09, http://eacea.ec.europa.eu/education/eurydice/documents/eurybase/eurybase_full_reports/NL_EN.pdf

The International Comparative Higher Education and Finance Project (ICHEAFP): *Higher Education Finance and Cost Sharing Profiles by Country: Netherlands*, 2009, http://gse.buffalo.edu/org/IntHigherEdFinance/files/Country_Profiles/Europe/Netherlands.pdf

Ministry of Education, Culture and Science: *Key figures 2004 -2008: Education, Culture and Science*, 2008, <http://www.minocw.nl/documenten/key%20figures%202004-2008.pdf>

OECD: *Thematic Review of Tertiary Education: The Netherlands: Country Note*, 2007, <http://www.minocw.nl/documenten/14717a.pdf>

OECD: *Education of a Glance 2009: OECD indicators – A1: To what level have adults studied?*, 2009.

UNESCO: Beyond 20/20 WDS- Table View: *Table 19: Finance Indicators by ISCED level*, 2010 <http://stats.uis.unesco.org/unesco/TableViewer/tableView.aspx>.

Van Rooijen, Maurits og Persoon, Arnold: *More Universities Charge for Tuition*, 2010, University World News, <http://www.universityworldnews.com/article.php?story=20100123091802829>

Vossensteyn, Hans og Jongbloed, Ben: *Learning Entitlements in Higher Education - International Practice and Experience with Learning Entitlements in Higher Education: Australia, Colorado, Germany and Netherlands*, CHEPS, 2007, <http://www.utwente.nl/cheps/publications/Publications%202007/Vossensteyn07Iearning.pdf>

TYSKLAND

I Tyskland har hver enkel *Länder* ansvaret for uddannelse, videnskab og kultur indenfor deres region, så længe den er i overensstemmelse med de generelle statslige anbefalinger. Hver *Länder* har således vide rammer for budget, undervisningsstandarder og administration af de enkelte institutioner i regionen.⁴³

Tabel 12: Oversigt over antal institutioner og studerende, fordelt på institution, køn og nationalitet for året 2008/09

Type institution		Antal institutioner	Antal studerende	Køn		Nationalitet	
				Kvinder	mænd	Tysker	Udenlandske studerende
Universiteter	Universiteter	103	1.341.352	688.054	653.298	1.175.645	165.707
	Teologiske fakulteter	15	2.611	1.181	1.430	2.179	432
	lærerseminarer	6	20.033	15.476	14.457	19.072	961
Kunst og musikakademier		55	31.977	18.396	13.581	23.246	8.731
Fachhochschulen		206	600.089	231.439	368.650	538.986	61.103
Totalt offentligt regi		385	1.996.062	954.546	1.041.516	1.759.128	236.934
Private institutioner		70	20.000	Ingen data			

Kilde: ICHEAFP, (2009): s. 1-2 og Statistische Bundesamt Duetschland, (2009): s. 143-145.

Tabel 13: Oversigt over antallet af dimittender for året 2006 fordelt på uddannelsesgrad

Eksamen	Diplom (U) el. tidsvarende.	Lærereksamen	Bachelor	Master	Fachhochschulengrad	Ph.D.
Antal dimittender	106.409	26.451	15.050	11.268	82.239	24.287
Total						265.704

Kilde: Eurybase, (2008): s.180.

Det tertiære uddannelsessystem har gennemløbet en omstrukturingsproces som følge af EU's Bologna Declaration 1998, idet det tyske universitetssystem er gået fra kun have en grad: *Diploma* til bachelor/master systemet. Processen er planlagt til at være gennemført i 2010.⁴⁴

Andelen af voksen mellem 25-34 år, der har gennemført en tertiær uddannelse var i 2009 på 23 %, til sammenligning var gennemsnittet for OECD-landene 34 %.⁴⁵

⁴³ Eurybase, (2008): s. 14 -15.

⁴⁴ ICHEAFP, (2009): s. 1-2 og Statistische Bundesamt Duetschland, (2009): s. 126.

⁴⁵ OECD, (2009).

Brugerbetaling og finansieringsmuligheder

Det var frem til 2005 forbudt ved lov (*HRG-Hochschulrahmengesetz*) at kræve uddannelsesafgift for undervisning ved tertiære uddannelsesinstitutioner. Før denne tid var det muligt at få dispensation til at kræve specielle afgifter af: studerende, der var for langt bagud (4 semestre) i forhold til den normerede studietid; studerende, der ville i gang med deres grad nr. to samt indskrivningsafgifter. Der var ingen lån- eller støttepolitik forbundet med disse afgifter. Loven blev annulleret i 2005 og siden da har seks *Länder* indført en uddannelsesafgift på op til €500/semester. Systemet administreres forskelligt i de enkelte *Länder*, Hessen har eksempelvis besluttet at afskaffe uddannelsesafgiften igen. Hamborg ændrede sit afgiftssystem i 2008 til et studielånssystem, som er afhængigt af dimittendens indkomst. I Niedersachsen og Nordrhein-Westfalen varierer uddannelsesafgiften fra €0-500/semester. Ud over de seks *Länder*, der allerede har eller har haft indført uddannelsesafgifter afkræves alle tyske studerende et administrations- eller indskrivningsgebyr samt eventuelle afgifter til studieklubber, kollegier o.lign.⁴⁶ Ud over uddannelsesafgifter skal der lægges udgifter til bøger og andre undervisningsudgifter, transport, kost og logi.

Studerende er formelt en del af deres forældres husholdning frem til det 25. år. Dette betyder, at forældre afhængigt af deres indkomst er forpligtet til at finansiere deres børns uddannelsesafgifter samt udgifter til bøger, kost og logi. Forældre modtager månedlige børnepenge (€157), som stiger med antallet af børn. Der er specielle skattefradragmuligheder som kompensation for uddannelsesafgifterne. Der er også reducerede priser på sundhedsforsikringer. Der er mange former for indirekte støtte og statslige subsidier, som den studerende og dennes familie har mulighed for at modtage, men i den offentlige debat er fokus mest på to støttemuligheder: de månedlige børnepenge og BAFöG.⁴⁷

De forskellige finansielle støttemuligheder som er rettet direkte mod den studerende er følgende: Der er støtte/lån som uddeles igennem the Federal Training Assistance Act (*Bundesausbildungsförderungsgesetz – BAFöG*); Private banklån; Legater og stipendier fra private eller offentlige fonde, samt deltids beskæftigelse. På trods af, at det ikke er muligt at studere på deltid, er der mange studerende, der varetager et deltidsjob. Det private lånemarked er ekspanderet efter introduktionen af uddannelsesafgifter.⁴⁸

⁴⁶ Eurybase, (2008): s. 151 og ICHEAFP, (2009): s.2-3.

⁴⁷ Schwarzenberger, (2008): s. 67-72.

⁴⁸ ICHEAFP, (2009): s.2-3 og Eurybase, (2008): s. 151-153.

Tabel 14: Oversigt over tyske statslige studielån

	BAFöG (halv støtte, halvt lån)	Bank lån
Modtager	Studerende med finansielt behov indskrevet på alle <i>post-secondary</i> institutioner. Ingen krav om den studerendes akademiske resultater, kun at der er progression og at den studerende består sine eksaminer. Kun til betaling af leveomkostninger. Gives som udgangspunkt kun i så lang tid som studiet er normeret til. Fra 5. Semester skal den studerende fremvise eksamenstilmeldingsbevis for at fortsætte med støtten.	Samme krav som til BAFöG og er ofte et supplement eller som erstatning for BAFöG, når denne støttemulighed er opbrugt. Er tiltænkt studerende i sidste fase af deres studier. Begrænset tidsramme for lånet er to år. Kun til leveomkostninger.
Finansieringskilde	Staten.	Banker.
Risikobærer	Staten.	Staten garanterer for lånet.
Andel af studerende, der låner	Mellem 10 % og 25 % af de studerende.	Under 10 % af de studerende.
Beløbsinterval	Maksimalt halvdelen af den samlede studiestøtte. Udregnes på baggrund af den studerende og dennes forældres indkomst. Siden 2001 har beløbet udgjort maksimalt €585/måned for udeboende studerende og dækker kost/logi, tilskud til sundhedsforsikring og anden forsikring.	€900 – 3.600 (2001-tal).
Betingelser for tilbagebetaling	Halvdelen af det maksimale beløb gives som støtte, den anden halvdel gives som et konventionelt lån. Gælden kan annulleres såfremt låner har en for lav indkomst. Ingen nominel rente. Tilbagebetalingsperioden løber over 20 år og starter 5 år efter dimission. Månedligt eller kvartalsafdrag.	Konventionelt lån. Rentesatsen sættes efter de europæiske banker. Tilbagebetalingsperioden er to år. Månedligt eller kvartalsafdrag.

Kilde: ICHEAFP, 2(2009): s. 3 og Eurybase, (2008): s. 151-153.

I 2008 blev der ydet BAFöG-støtte til 41 % af de studerende (822.323) og 34 % (279.882) af disse modtog over €451 om måneden. Ud af det samlede antal modtager var de 69 % (569.343) udeboende, og 57 % (469.625) af det samlede antal var kvinder.⁴⁹

Problematikker ved det tyske støttesystem

Indførelsen af brugerbetaling til tyske tertiære uddannelsesinstitutioner er særlig, i og med at det ikke er alle 16 *Länder*, der har indført uddannelsesafgifter. Årsagen til dette skyldes den tyske lovgivningsmodel, hvor hver *Länder* har udpræget grad af selvstændighed på uddannelsesområdet. Dette forhold giver mulighed for at iagttage ændrede optagelsesmønstre til institutioner i afgifts*Länder* i modsætning til de resterende *Länder*. Før introduktionen af uddannelsesafgifter var de tyske studerende forholdsvis immobile og migrerede sjældent til andre *Länder*. De fleste migrationer gik til den tilgrænsende *Länder*, under 5 % af de studerende var migreret til en *Länder* langt væk fra hjemstaten. Ligeledes var der en lille grad af migration mellem *Länder* i øst og vest. Spørgeundersøgelser

⁴⁹ Statistische Bundesamt Duetschland, (2009): s.155.

har vist, at 75 % af de studerende mener, at det vigtigste for valget af tertiær institution var afstanden til hjemmet.⁵⁰ Effekten af brugerbetaling på denne immobilitet er ikke markant, men der er dog en tendens til, at brugerbetaling ændrer de studerendes ansøgningsmønstre.

I Dwenger, Storck og Wrohlich's analyse af de medicinstuderendes ansøgningsmønstre viser nettotallene, at for de 6 afgiftsLänder er det majoritet af de studerende, der angiver universiteter i deres hjemstat som første prioritet. Indførelsen af brugerbetaling har således ikke medført en valfart af denne gruppe studerende fra afgiftsLänder til Länder uden afgifter.⁵¹ Det er ligeledes muligt af deres undersøgelse at uddrage den reelle effekt af brugerbetalingen, og den viser, at ansøgere fra en af afgiftsLänder har en signifikant lavere sandsynlighed for at søge ind på et universitet i deres hjemLänder efter, at uddannelsesafgifterne blev indført. Sandsynligheden for at søge om optagelse på en institution i hjemLänder blev reduceret med 2 %. Yderligere viser undersøgelsen, at det især er studerende med lave karakterer fra ungdomsuddannelsen, der reagerer mod uddannelsesafgifterne, og derved er tilbøjelig til at migrere til en Länder uden afgift, eller lader være med at søge om optagelse på en tertiær uddannelse. I modsætning hertil har studerende med høje ungdomsuddannelseskarakterer en højere sandsynlighed for at blive hjemme i afgiftLänder for at studere.⁵²

I Hübner's analyse af uddannelsesafgifternes indflydelse på indskrivningen er tallet for den reducerede indskrivning højere, idet Hübner har analyseret tallene for alle indskrevne studerende i perioden 2000 -2007 og her er sandsynligheden for indskrivning i afgiftLänder reduceret med 2,74 %. Indskrivningstallet i afgiftsLänder reduceres med 4,8 %, hvis man medtager muligheden for at migrere til en Länder uden afgift. Indskrivningstallet ville blive yderligere reduceret, hvis der var tale om en statslig indførelse af uddannelsesafgift i alle Länder, reduktionen ville da svare til 6,85 %. Undersøgelserne er foretaget lige efter introduktionen af uddannelsesafgifter, derfor er konklusionerne stadig lidt usikre. Ligesom det ikke er muligt at uddrage tal for, om reduktionen af indskrivninger i afgiftsLänder er vedvarende eller om uddannelsesafgifterne har haft en positiv effekt på kvaliteten af undervisningen og højnet niveauet.⁵³

Allerede før indførelsen af uddannelsesafgifter blev støtteordningen kritiseret for ikke at yde nok støtte til økonomisk trængende studerende. Kritikken fremføres på baggrund af sammensætningen af selve støttesystemet, som er en blanding af almen støtte og støtte afhængigt af finansielt behov. Boligstøtte, børnepenge og statslige subsidier til transport, sundhed og studiefaciliteter er ens for alle

⁵⁰ Dwenger; Storck & Wrohlich, (2009): s. 1-3.

⁵¹ Dwenger; Storck & Wrohlich, (2009): s. 7-9.

⁵² Dwenger; Storck & Wrohlich, (2009): s. 15-17.

⁵³ Hübner, (2009): s. 15-18.

studerende uanset finansielt behov. Den direkte økonomisk støtte fra BAFÖG er tilegnet studerende, som er økonomisk dårligt stillet og derved er dens formål at udligne ulighederne mellem studerende med forskellig socio-økonomisk status. Derudover er der støtte til de studerendes forældre, som er en blanding af skattefradrag, støtte til arbejdsløse og pensionerede. Alle disse støtte- og låne foranstaltninger har dog den sideeffekt, at nogle af dem udelukker hinanden. Ligeledes er særligt skattefradraget med til at øge uligheden mellem de studerende fra forskellige socio-økonomiske baggrunde, idet den giver en større økonomisk fordel for forældre med høj indkomst. Sammenlignes de forskellige statslige låne- og støttemuligheder er forskellen mellem studerende med den laveste socio-økonomiske status og studerende med den højeste status ikke stor, idet begge gruppe modtager omkring 50 % af deres indkomst fra statslige midler. Det er særligt for de hjemmeboende studerende at forskellen mellem de to socio-økonomiske statusgrupper er lille. Nedenstående tabeller viser fordelingen af offentlig støtte og subsidier for den laveste og højeste socio-økonomiske statusgruppe.

Tabel 15: Oversigt over indkomst, udgifter, off. Subsidier, samt hvor stor en andel de off. subsidier udgør af indkomsten, og hvor stor en andel af udgiften off. subsidier dækker for henholdsvis udeboende og hj.boende studerende med enten en høj eller lav socio-økonomisk status

Socio-økonomisk status	Hjemmeboende studerende				
	Indkomst inkl. Non-cash støtte	Udgifter inkl. Non-cash støtte	Off. subsidier	Off. subs/ al indkomst	Off. Subs/ alle udgifter
Lav	8.301	7.383	4.669	56 %	63 %
Høj	8.309	7.368	4.523	54 %	61 %
	Udeboende studerende				
Lav	10.334	9.482	5.720	55 %	60 %
Høj	10.862	10.074	5.135	47 %	51 %

Kilde: Schwarzenberger, (2008): s. 76-77.

Tabel 16. er en specificering af, hvad de offentlige subsidier udgøres af komponentvis og økonomisk.

Tabel 16: Oversigt over, hvordan de off. subsidier sammensættes (I € for året 2006)

Komponenter af de offentlige subsidier	Hjemmeboende studerende		Udeboende studerende	
	Lav socio-øko.status	Høj socio-øko.status	Lav socio-øko.status	Høj socio-øko.status
Tilskud	793	132	1.735	337
Subsidier til lån	94	13	203	35
Indirekte støtte (ekskl. Børnepenge)	0	597	0	982
Børnepenge	1.848	1.848	1.848	1,848
Subsidier til sundhed	1.512	1.512	1.512	1,512
Subsidier til faciliteter og transport	422	422	422	422
Total	4.669	4.523	5.720	5,135

Kilde: Schwarzenberger, (2008): s. 78.

Tyske forældre har pligt til at forsøge deres børn indtil de fylder 25 år, men det er forskelligt imellem statusgrupperne, hvor meget den studerende modtager. Studerende med høj socio-økonomiske status modtager i højere grad penge hjemmefra, i modsætning til studerende med lav socio-økonomisk status som i højere grad er afhængig af offentlig støtte. Dertil skal lægges, at der ikke er skattefordele for familier med lav husstandsindkomst.⁵⁴

Statens bevillinger

Tysklands samlede udgifter til uddannelse har igennem en årrække været stabil på omkring 4,5 % af BNP. De statslige udgifter til tertiære uddannelsesinstitutioner udgør omkring 24 % af de samlede statslige udgifter til uddannelse. Statslige udgifter til tertiær uddannelse har siden 1999 udgjort omkring 1 % af BNP.⁵⁵ Grundet den høje grad af selvstændighed som de tertiære uddannelsesinstitutioner oplever, udarbejdes det årlige budget for den enkelte institution i samarbejde med den ansvarlige *Länder*.

Der er ikke i Tyskland en national strategi for kvalitetsmåling af undervisningen på de tertiære uddannelser. Evaluering af undervisning, undervisningsstruktur, akademiske medarbejder og studieordninger foretages decentralt uden en national koordineret strategi. Evalueringen foretages i stedet af regionale organisationer.⁵⁶

⁵⁴ Schwarzenberger, (2008): s. 72-80.

⁵⁵ UNESCO,(2010).

⁵⁶ Kaulisch & Huisman, (2007): s. 50-51

Referenceliste

Dwenger, Nadja; Storck, Johanna og Wrohlich, Katharina: *Do Tuition Fees Affect the Mobility of University Applicants? Evidence from a Natural Experiment*, i IZA Discussion Paper no. 4421, 2009

Eurybase: European Commission: Education, Audivisual and Culture Executive Agency: *Organisation of the Education System in Germany*, 2008, http://eacea.ec.europa.eu/education/eurydice/documents/eurybase/eurybase_full_reports/DE_EN.pdf

Hübner, Malthe: *Do Tuition Fee Affect Enrollment Behavior? Evidence from a "Natural Experiment" in Germany*, 2009

The International Comparative Higher Education and Finance Project (ICHEAFP): *Higher Education Finance and Cost Sharing Profiles by Country: Germany*, 2009, http://gse.buffalo.edu/org/IntHigherEdFinance/files/Country_Profiles/Europe/Germany.pdf

ICHEAFP: *Student Loan Programs: An International Comparison*, 2009, http://gse.buffalo.edu/org/IntHigherEdFinance/files/Student_Loan_Matrix.pdf "ICHEAFP, 2(2009)"

Kaulisch, Marc og Huisman, Jeroen: *Higher Education in Germany – Country Report*, CHEPS, 2007, <http://www.utwente.nl/cheps/publications/Publications%202007/2007countryreportgermany.pdf>

OECD: *Education of a Glance 2009: OECD indicators – A1: To what level have adults studied?*, 2009.

Schwarzenberger, Astrid (ed): *Public/Private Funding of Higher Education: a Social Balance*, HIS Hochschul-Information-system GmbH, 2008

Statistische Bundesamt Duetscheland: *Das Statistische Jahrbuch 2009 – Kapitel 6: Bildung und Wissenschaft*, 2009, <http://www.destatis.de/jetspeed/portal/cms/Sites/destatis/SharedContent/Oeffentlich/AI/IC/Publikationen/Jahrbuch/Bildung,property=file.pdf>

UNESCO: Beyond 20/20 WDS- Table View: *Table 19: Finance Indicators by ISCED level*, 2010, <http://stats.uis.unesco.org/unesco/TableViewer/tableView.aspx>

USA

Det tertiære uddannelsessystem i USA er den enkelte delstats ansvar, og det er også delstaten, der har det finansielle ansvar. Når det drejer sig om fordelingen af finansiel assistance til de studerende, især i form af særlige studielån samt fordelingen af en del af forskningsmidlerne især til videnskaberne indenfor biomedicin og fysik, da har de nationale myndigheder ansvaret for både privat og offentlige institutioner.

Tabel 17: Oversigt over antal studerende fordelt på institution, uddannelsesniveau, registreringstype, køn og race for året 2007

Uddannelsesniveau og antal studerende	Mindre end 2 år	2 år	4 år			Total
			Undergraduate	Graduate	First professional	
Offentlig institution	54.598	6.374.245	5.813.773	1.210.278	142.646	13.595.540
Privat institution	12.349	44.843	2.436.958	895.197	205.860	3.595.207
Priv. For profit inst.	232.934	321.221	735.536	188.079	2.258	1.480.028
Total	299.881	6.740.309	8.986.267	2.293.554	350.764	18.670.775
Registreringstype						
Fuldtid	239.241	2.789.393	7.148.604	1.112.532	316.549	11.606.319
Deltid	60.640	3.950.916	1.837.663	1.181.022	34.215	7.064.456
Køn						
Kvinder	220.335	3.913.071	5.029.096	1.383.281	172.776	10.718.559
Mænd	79.546	2.827.238	3.957.171	910.273	177.988	7.952.216
Race						
Hvide	125.391	3.791.969	5.597.054	1.283.224	223.523	11.021.161
Sorte	69.149	912.978	1.052.166	230.233	25.043	2.289.569
Latin-amerikanere	67.254	1.009.639	778.936	122.039	17.461	1.995.224
Asiater	11.819	423.985	535.082	109.168	43.440	1.123.494
Indianer/oprindelige folk	3.769	78.775	81.785	13.439	2.424	180.192
Ukendt race	20.938	426.473	701.973	255.192	30.080	1.434.656
Ikke-bosiddende	1.561	96.490	239.271	280.259	8.793	626.374

Kilde: IPEDS, (2007) og ICHEAFP, (2009): s. 1.

Der er omkring 4300 gradsgivende *colleges* og universiteter, hvoraf de cirka 1700 er offentlige, fordelt med 643 institutioner med fireårs programmer og 1045 institutioner med toårs programmer. De resterende 2600 er private, ofte *non-profit* institutioner. Derudover er der omkring 4000 institutioner som udbyder kurser på tertiært uddannelsesniveau, men hvor det ikke er muligt at opnå en grad. Disse institutioner er ofte privatejet.⁵⁷ Antallet af dimittenderne fordeler sig på følgende måde:

⁵⁷ ICHEAFP, (2009): s. 1.

Tabel 18: Oversigt over dimitterede i det akademiske år 2006-07 fordelt på uddannelsesniveau og køn

Dimittender	Kvinder	Mænd	Total
Bachelor (enten 4 el. 5 år)	874.522	649.570	1.524.092
Master	366.418	238.189	604.607
Doktorgrad (Ph.d. Ed.D el. lign)	30.365	30.251	60.616
Total	1.271.305	918.010	2.189.315

Kilde: National Center for Education Statistics, (2008).

Brugerbetaling og finansieringsmuligheder

De nationale udgifter pr. studerende er høje i USA i forhold til andre lande, i 2005 var udgiften €17.885 i forhold til OECD-gennemsnittet på €8.448,50.⁵⁸ Selvom de offentlige udgifter er høje er de studerende og deres families egenbetaling også betydelig højere end i andre lande. Tabel 19 giver et overblik over den gennemsnitlige uddannelsesafgift for studerende fordelt på sektor. Udover uddannelsesafgift kommer der ligeledes leveomkostninger for den studerende, udgifter til bøger, materiale, transport og studiekulder.

Tabel 19: Oversigt over gennemsnitlige uddannelsesafgifter i 2007-08 og 2006-07 samt stigningen i € og %

Sektor	2007-08	2006-07	\$ ændring	% ændring
Off. 2-årigt program	€1.732,50	€1.663	€69,50	4,2 %
Off. 4-årigt in-state	€4.539	€4.259,50	€279,50	6,6 %
Off. 4-årigt out of state	€12.212	€11.579,50	€632,50	5,5 %
Priv. 4-årigt Non-profit	€17.402	€16.371,50	\$1.030,50	6,3 %
Priv. for profit	€8.872	€8.356	€516	6,2 %

Kilde: Collegeboard, (2007): s. 6.

Ansvar for finansieringen af uddannelsesafgifter og leveomkostninger pålægges familien til den studerende og sammensættes ofte af en kombination af følgende elementer: Tilgængelige familieressourcer; Finansiell assistance fra institutionen; Statslige legater; Den studerendes opsparring og løn fra sommer- og semesterjobs; Fondsstipendier samt nationale legater og studielån. Formålet med den offentlige finansielle støtte er at gøre det muligt for resourcesvage og familier med lav indkomst, igennem legater og subsidierede lån, at selvfinansiere det resterende beløb af uddannelsesudgifterne til en offentlig tertiær uddannelsesinstitution. Ligeledes at gøre minimale og ikke-subsidierede studielån tilgængelige og i passende mængder, således at dyrere private tertiære uddannelsesinstitutioner kommer indenfor rækkevidde for de familier, som har midlerne til selv at kunne bidrage op til en rimelig grænse.

⁵⁸ Vincent-Lancrin, (2009): s. 284

Finansiell assistance fra den nationale regering kommer i form af: *Pell Grant; Federally Guaranteed Loans (Subsidized Stafford Loans, Unsubsidized Stafford Loans, PLUS loans, Consolidation Loans)* samt *Federal Perkins Loan Program*.⁵⁹

Tabel 20 illustrerer de forskellige lån og medfølgende betingelser.

Tabel 20: Tilgængelige nationale studielån og lånebetingelser

	Federal Perkins Loans	Subsidized Stafford Loans	Unsubsidized Stafford Loans	PLUS loans
Modtager	Undergraduate og graduate studerende med finansielle behov	Alle studerende indskrevet på minimum deltid på berettigede institutioner. Baseret på finansielt behov.	Alle studerende indskrevet minimum deltid på berettigede institutioner. Ikke baseret på finansielt behov.	Federal parent loan for undergraduate students: Forældre til Undergraduate studerende. Ikke baseret på finansielt behov
Finansieringskilde	Regeringen og institutioner	FFEL (The Federal Family Education Loan) fra kreditgiver (banker etc.); FDLP (the William D. Ford Federal Direct Student Loan eller Direct Stafford Loans) fra US Department of Education	FFELP (The Federal Family Education Loan) fra Kreditgiver; FDLP (the Federal Direct Loan) fra regeringen.	FFELP og FDLP
Risikobærer	Regering	Regering	Regering	Regering
Andel af studerende.	650.962 modtager i 2007/08	34,7 % af alle undergraduate studerende modtager en form for federal lån i 2007/08 (minus PLUS lån)	34,7 % af alle undergraduate studerende modtager en form for federal lån i 2007/08 (minus PLUS lån)	3,8 % af alle forældre til undergraduate studerende modtog PLUS lån i 2007/08
Beløb	OP TIL €2.935,5 om året til undergraduate studerende	Afgøres af den studerendes økonomi. Det maksimale lånebeløb er på højst €2.568,5 først år, €3.302,5 andet år og €4.036,5 tredje år og derefter. I alt må lånebeløb ikke overstige €16.879,5.	Afgøres af den studerendes økonomi. Det maksimale lånebeløb er på højst €2.568,5 først år, €3.302,5 andet år og €4.036,5 tredje år og derefter. I alt må lånebeløb ikke overstige €22.750,5, hvoraf de €16.879,5 kan være subsidieret.	Ingen bestemt årlig grænse, men må ikke overstige den studerendes finansielle egenbetaling: <i>unmet financial need</i>
Tilbagebetaling	Lån optaget igennem den studerende	Konventionelt lån. Rentesaften justeres årligt og er maksimalt 8,25 %. Regeringen be-	Konventionelt lån. Renterne påløber ved opta-	Konventionelt lån. Tilbagebetalings-

⁵⁹ ICHEAFP, (2009): s. 1-2.

rendes institution, den studerende tilbagebetaler til institutionen. Rentesaften er 5 % og perioden løber på 10 år afhængigt af lånets størrelse	taler renter, så længe den studerende læser mere end deltid og i et halvt år efter dimission. 4 mulige tilbagebetalingsplaner: standard: 10 år; udvidet: 12-30 år; dimittend: øget månedlig tilbagebetaling i 12-30 år samt indkomsthængig. FFEL lån har også 4 tilbagebetalingsplaner: Standard: 10 år; dimittend: stigende månedlig ydelse i 10 år; Indkomst sensitiv: ligner den indkomsthængige tilbagebetaling samt udvidet: tilbagebetalingen kan gradueres i en periode op til 25 år.	gelsen af lånet og ingen rabat under uddannelsen. Rentesaften justeres årligt og er maksimalt 8,25 %. Tilbagebetalingen påbegyndes et halvt år efter dimission. Tilbagebetalingsplan følger samme planer som ved de subsidierede lån: FFEL og FDLP.	periode og betingelser følger Stafford Loans med undtagelse af, at FDLP lånene ikke har den indkomsthængige tilbagebetalingsoption. Rentesaften er på 8,02 %.
--	--	---	---

Kilde: ICHEAFP, 2(2009): s. 8-9.

I det akademiske år 2006-07 modtog 75,5 % af første års, førstegangskandidater fuldtidsstuderende på et offentligt 4-årigt program en eller anden form for finansiel hjælp (statsligt, nationalt, lokalt eller institutionelt lån eller legat) og 43,8 % optog studielån. 34 % af de studerende var støttet af institutionelle legater. Det gennemsnitlige beløb for studielån var €3.253,5 og det gennemsnitlige beløb for institutionelle legater var på €2.758,5, mens statslige og nationale legater var på henholdsvis €2.090 og €2.469,5. For første års, førstegangskandidater modtog 85,3 % en eller anden form for finansiel hjælp og 59,4 % optog studielån. 74,4 % af de studerende var støttet af institutionelle legater. Det gennemsnitlige beløb for studielån var €4.079 og det gennemsnitlige beløb for institutionelle legater var på €7.924, mens statslige og nationale legater var på henholdsvis €2.443 og €2.736.⁶⁰ En del af både legater, stipendier og lån er afhængigt af indkomsten i den studerendes familie eller af den studerendes akademiske resultater. Der er en tendens til, at nye støttemuligheder og skattefordele ikke er afhængig af familiens indkomstforhold.⁶¹ Skattefordele og skattefradrag dækker dog kun uddannelsesafgifterne, det er således ikke muligt at fratække andre udgifter i forbindelse med studiet, såsom leveomkostninger, transport og bøger. Derimod kan de fleste legater, lån og anden finansiel hjælp bruges til at dække disse udgifter.⁶²

Social og racemæssig bagside ved uddannelsessystemet

Andelen af voksne mellem 25-34 år, der har gennemført en tertiær uddannelse var i 2009 40 %, OECD-gennemsnittet er 34 %.⁶³ På trods af den høje andel, er adgangen til tertiær uddannelse blevet mere ulig og væsentlig mere uopnåelig

⁶⁰ IPEDS, 2(2007).

⁶¹ ICHEAFP, (2009): s. 6.

⁶² Collegeboard, (2007): s. 7.

⁶³ OECD, (2009)

for gruppen med lav socio-økonomisk status. Selv for *high school*dimittender med samme karaktergennemsnit, fra samme skole og klasseplacering er der større sandsynlighed for, at de unge fra en familie med høj husstandsindkomst fortsætter på en længerevarende uddannelse i modsætning til unge med lav socio-økonomisk status, som ofte højst får en kort *postsecondary* uddannelse.⁶⁴

Racemæssige uligheder kommer også til udtryk i den ulige adgang, idet der til trods for mange initiativer for at rette op på denne ulighed stadig er stor ulighed i optaget af unge med afro-amerikansk baggrund. Initiativerne kritiseres for ikke at være progressive nok og evalueringen af igangværende initiativer er mangelfuld, hvilket betyder at uvirksomme og skadelige tiltag fortsætter på trods af dårlige resultater.⁶⁵ Der peges på, at årsagerne til den voksende ulighed i adgangen til tertiær uddannelse især skyldes to forstærkende årsager: Forældre med høj husstandsindkomst og begrænset antal børn (1-2) investerer tid, penge og indflydelse for at sikre deres børns akademiske succes fra børnehave og helt frem til tertiær uddannelse. I modsætning hertil starter forældre med lav husstandsindkomst det tertiære uddannelsesspil langt senere med færre ressourcer og valgmuligheder til rådighed. Samtidig er der sket et skifte i kriterierne for uddeling af stipendier, idet disse i højere grad bliver uddelt til unge med de rette akademiske kompetencer i stedet for udelukkende at se på den unges finansielle situation. Det betyder et skift fra at støtte unge fra lavindkomstfamilier til unge fra middelklassefamilier, idet de akademiske kompetencer opbygges proportionalt med husstandsindkomsten. Behovet for en større inddragelse af hele uddannelsessystemet er nødvendigt for at imødegå den ulige adgang til tertiær uddannelse. Ligesom en reform af ressourcefordelingen mellem offentlige og private institutioner samt øget samarbejde mellem tertiære institutioner og det omgivne samfund, således at information om niveau, økonomi og støtteordninger bliver gjort tilgængelige for unge med lav socio-økonomisk status.⁶⁶

Statens bevillinger og finanskrisen indflydelse

USA's samlede udgifter til uddannelse er steget fra 5,1 % i 1999 til 5,7 % i 2006. Statslige udgifter til tertiær uddannelse udgjorde i 2006 1,0 % af BNP, dette niveau har været stabilt, men svingende mellem 0,9 % og 1,3 % af BNP siden 1999. Der er ikke tal for, hvor meget udgifterne til tertiær uddannelses udgør af de samlede udgifter til uddannelse.⁶⁷

Den igangværende finanskriser ventes at få en overordentlig stor betydning for hvilke institutioner og hvorhenne amerikanske unge vælger at fortsætte deres uddannelse efter *high school*. Det amerikanske studielånsmarked var før finans-

⁶⁴ Haveman & Smeeding, (2006): s. 126-127.

⁶⁵ Harper et al., (2009): s. 409-410.

⁶⁶ Haveman & Smeeding, (2006): s. 127-128 og 140-143.

⁶⁷ UNESCO, (2010).

krisen veludviklet med mange former for private lån og særlige uddannelsesopsparingskonti. Forældre har enten optaget lån i eget hus, oprettet specielle opsparingskonti eller købt aktier/obligationer for at øge værdien af deres aktiver for at kunne betale for en god privat uddannelse. Finanskrisen har netop forårsaget store tab på de områder, som tidligere var de amerikanske forældres foretrukne måde at skabe kapital til uddannelse. Effekten af finanskrisen spås til at gå ud over de private universiteter og *colleges*, idet disse er væsentlig dyrere end de offentlige. Ligesom det vil være sværere for forældre at optage lån i deres hus for at kunne betale for uddannelsen til deres børn.⁶⁸ Finanskrisen får ligeledes betydning for universiteternes indtægter, idet de private universiteter har været afhængige af og modtaget en stor del af deres indtægter fra private bidragsydere og alumnebidrag. Samtidig har de private universiteter tabt penge på aktiemarkedet, hvor de havde investeret deres aktiver, resultatet kan blive store besparelser på universiteter.⁶⁹

⁶⁸ Hauptman, (2009).

⁶⁹ Wolinsky, (2009), s. 209-211.

Referenceliste

Collegeboard: *Trends in College Pricing, 2007*,
http://www.collegeboard.com/prod_downloads/about/news_info/trends/trends_pricing_07.pdf

Data Analysis System: *Table 1, Enrollment at Title IV institutions, by control and level of institution, student level, attendance status, gender, and race/ethnicity: United States, Fall 2007*, IPEDS 2007,
http://nces.ed.gov/das/library/tables_listings/showTable2005.asp?popup=true&tableID=4602&rt=p

Data Analysis System: *Enrollment in Postsecondary institutions, Fall 2007; Graduation Rates, 2001 and 2004 Cohorts; and Financial Statistics, Fiscal Year 2007, table 8*, IPEDS 2007,
http://nces.ed.gov/das/library/tables_listings/showTable2005.asp?popup=true&tableID=4609&rt=p "IPEDS 2(2007)"

Harper, Shaun R.; Patton, Lori D. og Wooden, Ontario S.: Access and Equity for African American Students in Higher Education: A Critical Race Historical Analysis of Policy Efforts, *The Journal of Higher Education*, Vol. 80, No. 4, 2009

Hauptman, Arthur M.: *The Impact of the US Financial Crisis on How Students Pay for College*, 2009,
http://www.bc.edu/bc_org/avp/soe/cihe/newsletter/Number54/p22_Hauptman.htm.

Haveman, Robert og Smeeding, Timothy: The Role of Higher Education in Social Mobility, *The Future of Children*, Vol. 16. No. 2, 2006

The International Comparative Higher Education and Finance Project (ICHEAFP): *Higher Education Finance and Cost Sharing Profiles by Country: United States of America*, 2009,
http://gse.buffalo.edu/org/IntHigherEdFinance/files/Country_Profiles/North_America/United_States_of_America.pdf

ICHEAFP: *Student Loan Programs: An International Comparison*, 2009,
http://gse.buffalo.edu/org/IntHigherEdFinance/files/Student_Loan_Matrix.pdf
 "ICHEAFP, 2(2009)"

National Center for Education Statistics: *Table 275: Bachelor's, Master's, and Doctor's Degrees Conferred by Degree-granting Institutions, by sex of Student and discipline division: 2006-07*, IPEDS, 2008,
http://nces.ed.gov/programs/digest/d08/tables/dt08_275.asp

OECD: *Education of a Glance 2009: OECD indicators – A1: To what level have adults studied?*, 2009.

Vincent-Lancrin, Stéphan: *Finance and Provision in Higher Education: A Shift from Public to Private*, Higher Education to 2030, Vol. 2. Globalisation, OECD, 2009

Wolinsky, Howard: The Crash reaches the Universities – The global financial crisis threatens private and public universities in the USA and Europe, *European Molecular Biology Organization Reports*, vol. 10, no. 3, 2009

UNESCO: Beyond 20/20 WDS- Table View: *Table 19: Finance Indicators by ISCED level*, 2010,
<http://stats.uis.unesco.org/unesco/TableViewer/tableView.aspx>.

Omregning fra dollars til euro er sket på baggrund af valutaomregning:
<http://www.valutakurser.dk/>

CANADA

Tertiær uddannelse i Canada er den enkelte provins/territoriums ansvar. Den nationale regering yder kun indirekte støtte til tertiær uddannelse igennem finansielle overførelser til provinsen/territoriet samt i form af støtte til universitetsforskning og assistance til de studerende. Der er således også et undervisningsministerium for hver provins samt et samlet nationalt råd for alle undervisningsministrene, hvori de kan koordinere samlede strategier og politikker, men som udgangspunkt udformer hver provins sin egen politik.

Der er både offentlige og private institutioner fordelt over hele Canada, der tilbyder undervisning til *degree* niveau, enten bachelor-, master- eller doktorniveau. Institutionerne varierer fra provins til provins og kan være både universiteter, universitetscollege, college, tekniske institutioner og specialiserede institutioner. Over halvdelen af universiteterne befinder sig i de to mest befolkede provinser: Ontario og Quebec. Der er flere samarbejdsaftaler mellem de enkelte universiteter og eksempelvis colleges for at kunne tilbyde *degree* programmer til de provinser/territorier med spredt og lille befolkning. En del provinser udenfor Quebec tilbyder fransk-sprogede institutioner, ligesom der i Quebec er en del engelsksprogede institutioner. Yderligere tilbydes der i enkelte provinser specielle programmer til *First Nation* og *Metis* befolkningen.⁷⁰ Nedenstående tabel illustrerer sammensætningen af de indskrevne studerende.

Tabel 21: Oversigt over indskrevne studerende fordelt på institutionstype, køn og registreringstype

Registreringstype	Universiteter for året 2006/07			Colleges for året 2005/06		
Institutioner	95			128		
Indskrevne studerende	Kvinder	Mænd	Total	Kvinder	Mænd	Total
Fuldtidsstuderende	447.333	340.485	787.977	253.653	207.009	461.589
Deltidsstuderende	164.355	104.844	269.298	84.645	56.376	151.911
Total	611.688	445.329	1.057.272	338.058	263.385	613.503

Kilde: E-STAT, 0013(2010), E-STAT, 0015(2010) og CICIC (2010).

⁷⁰ CICIC, (2009).

Tabel 22 illustrerer sammensætningen af dimittender i 2006.

Tabel 22: Oversigt over antallet af dimittender fordelt på køn og uddannelsesniveau for året 2006

Uddannelsesniveau	Kvinder	Mænd	Total
Totalt for alle niveauer	136.179	89.685	225.909
Total Undergraduate heraf:	112.737	68.592	181.359
Bachelor	99.411	61.566	160.998
Andet	13.326	7.023	20.361
Total Postgraduate heraf:	22.422	20.304	42.738
Master	18.051	16.050	34.107
Ph.d	1.932	2.520	4.449
Andet	2.442	1.737	4.179
Anden Tertiær			
Erhvervs-og handelsdiplom	99	348	447
College diplom	921	444	1.368

Kilde: E-STAT 0014(2010).

Brugerbetaling og finansieringsmuligheder

Brugerbetaling til canadiske institutioner er varierende afhængigt af provins/territorium samt hvilket fag den studerende læser. I året 2006/07 var den gennemsnitlige uddannelsesafgift for en *undergraduate* studerende på €3.075,77. Tendensen i uddannelsesafgifterne har været en stigning siden 1990'erne, men der har været stor forskel fra provins til provins, hvor stor stigningen har været. Ligeledes har nogle provinser oplevet faldende uddannelsesafgifter siden slutningen af 1990'erne. Stigningen i uddannelsesafgifter har været varierende fra fag til fag. Det er især dyre fag som medicin, tandlæge og jura, der har oplevet store stigninger.⁷¹

⁷¹ Council of Ministers of Education, Canada, (2007): s. 36-38

Statslig finansiel støtte til studerende gives på følgende måder:

Tabel 23: Oversigt over statslig finansiel assistance til studerende

		Assistance til fuldtidsstuderende	Assistance til deltidsstuderende	Assistance til studerende fra de nordlige territorier
Studielån	Bi-drag-syre	<i>The Canada Student Loan System og the Provincial Student assistance systems:</i> Den studerende ansøger igennem de provinsielle eller territoriale myndigheder. 60 % af lånet gives af den nationale regering, 40 % gives af den provinsielle regering	<i>The Canada Student Loans Program.</i> Kun meget lidt assistance til deltidsstuderende	Legater uafhængige af indkomst og behov. Yukon: Alle studerende modtager et legat på €875/semester. Refundering af flybilletter til Edmonton eller Vancouver. Northwest Territory: Alle studerende modtager et lån på €211,5/måned som ændres til et legat hvis den studerende dimiterer og efterfølgende arbejder i Northwest Territory. Minoritetsfolk modtager et legat på €1.238/semester til uddannelsesafgifter og €212/semester til bøger.
	Krav	Finansielt behov afgør lånets størrelse og om den studerende er berettiget til et legat derudover.	Stort finansielt behov	Nunavut: Minoritetsfolk modtager et legat på €884,5. Refundering af flybilletter til det nærmeste <i>College</i> . Supplerende legat på €145,5 til bøger. Månedlig ydelse på €145-
	Beløb	Maksimalt €195,5/uge eller €6.615,5/år	Op til €2.830	€1.065 (afhængigt af ægteskabelig og forsøger status). Derudover et lån på op til €2.264/år plus €2.830 for det første familiemedlem, der forsørges samt €250 for de efterfølgende.
	Tilbagebetaling	Ingen renter undervejs i studiet. Tilbagebetaling starter 6 måneder efter dimission. Valg mellem variabel rente plus 2,5 % eller fastrentelån plus 5 % samt valg af længden på tilbagebetalingsperioden (op til 10 år)	Samme model som ved studielån til fuldtidsstuderende.	
Studielegat		<i>Canada Millennium Scholarship Foundation</i> og legat fra <i>the Provincial Student assistance system:</i> Legater til de økonomisk mest trængende. Fælles ansøgning til myndighederne for alle tre assistanceprogrammer.	<i>The Canada Study Grant:</i> For studerende med stort finansielt behov. Op til €849/år	

Kilde: ICHEAFP, (2009): s.3-4.

Der findes også alternative finansieringsmuligheder for de studerende; Assistance fra de tertiære institutioner enten på baggrund af den studerendes akademiske resultater eller finansielle behov samt private lån og kreditkorts lån. Det er især ældre studerende over 26 år, som benytter sig af disse lån: 89 % af disse studerende har statslån, private lån eller begge dele på gennemsnitligt €14.505, 60 % har statslån på gennemsnitligt €13.231,5 og 43 % har private lån på gennemsnitligt €9.410,5. Studie/arbejdsprogrammer er også en mulig finansieringsmodel, den støttes af regeringen, men administreres af institutionen. Derudover findes der diverse skattefordele, hvor der kan opnås skattefradrag på uddannelsesafgifter, skattefritagelse på stipendiater og legater samt udsættelse af skatteindbetaling på uddannelsesopsparring.⁷²

⁷² ICHEAFP, (2009): s. 3-5.

Fokus på at skabe lige muligheder for uddannelse

70 % af alle nye job i 2013 vil kræve en højere uddannelse end blot en folkeskole- eller gymnasieeksamen.⁷³ Denne prognose kræver, at Canadas ungdom bliver uddannet og til dette har *Ministry of Education Ontario* udgivet et strategipapir samt en handlingsplan for at opnå lighed i optag og adgang til skolesystemet. Strategipapiret og handlingsplanen er en helhedsplan: *Realizing the Promise of Diversity* og ønsket er at sikre, at alle børn og unge får den uddannelse på det niveau, de ønsker og har evner til. Det er således ikke kun på det tertiære uddannelsesniveau, der sættes ind for at øge optaget, men derimod på *primary* og *secondary* niveau for at kunne fange og hjælpe flest mulige elever til at få en så høj uddannelse, som de har evner til. For at nå målene har Ontarios undervisningsministerium sat en lang række initiativer i gang under 8 kategorier: Skolekommissionspolitikker, -programmer, -retningslinjer og -praktiker; Fælles og forpligtende lederskab; Skole/hjem forhold; Inkluderende pensum og evalueringspraktiker; Frihed til religiøs udfoldelse; Skoleklima og bekæmpelse af diskrimination og mobning; Faglig læring samt Ansvarlighed og gennemsigtighed.⁷⁴ Grundlaget for strategien var blevet lagt i *Reach every Student – Energizing Ontario Education* (2008) og her var der fokus på at skabe og uddanne det hele menneske. Målet var, at skoleelever og studerende ikke bare skulle bestå deres eksaminer og få en uddannelse, men at de blev bedre og bestod med høje karakterer, således at de kunne medvirke til at øge Canadas og Ontarios globale konkurrenceevne.⁷⁵

I Canada har 56 % af de 25-34-årige gennemført en tertiær uddannelse, men de canadiske myndigheder har særligt fokus på gruppen af oprindelige folk og deres uddannelsesniveau. Bekymringen går især på, at denne gruppe i højere grad end gruppen af ikke-oprindelig folk får dårligere resultater i tests af læsefærdigheder. Ligesom uddannelsesgraden er tilsvarende lavere end i resten af befolkningen.

Bekymringen hænger sammen med den ovenstående prognose i behovet for uddannelse på fremtidens arbejdsmarked. Der er ligeledes et ønske om, at uddannelseskløften mellem gruppen af oprindelige folk og resten af befolkningen bliver formindsket. Læsefærdighed ses således som et middel til at nå et højere uddannelsesniveau og for individet ses det som vejen frem mod at realisere ens økonomiske og sociale muligheder.⁷⁶

Der er lavet studier af, hvilken effekt afgifter og brugerbetaling til uddannelse har haft på lige adgang til tertiær uddannelse for alle unge i Canada, disse fokuserer på stigningen i uddannelsesafgifter i løbet af 1990'erne. Resultaterne kan

⁷³ Ontario – Ministry of Training, College and Universities, (2010).

⁷⁴ Ontario Ministry of Education, (2009): s. 13-31.

⁷⁵ Ontario Ministry of Education, (2008): s. 5-14.

⁷⁶ Council of Ministers of Education, Canada, (2007): s. 103-117 og OECD, (2009).

give en indikation af hvilke forhold, der har betydning for den lige adgang til uddannelse i Canada. Resultatet af studierne viste, at der skete en øget tilgang af studerende, hvis forældre havde en kandidatgrad eller højere uddannelse. De forhøjede uddannelsesafgifter havde ligeledes en positiv effekt på unge, hvis forældre ingen *post-secondary* havde. Derimod havde de forhøjede afgifter en negativ effekt på unge, hvis forældre enten havde en uddannelse på bachelorniveau eller en anden mellemlang uddannelse. Årsagen hertil kunne skyldtes, at støttemulighederne til unge med lav socio-økonomisk status og fra familier uden uddannelse blev øget i takt med stigningerne på uddannelsesafgifter. Det var således stadig økonomisk muligt for unge med lav socio-økonomisk status at lade sig indskrive på tertiære uddannelser. Denne mulighed eksisterede derimod ikke for unge fra familier med middel husstandsindkomster, deres udgift til uddannelse steg således til et ubetaleligt niveau. Disse unge benyttede sig eventuelt af muligheden for at migrere til en anden provins, hvor uddannelsesafgiften havde været stabil.⁷⁷

Forældrenes baggrund har efter alt at dømme en meget stor betydning for, om den unge fortsætter i uddannelsessystemet efter *secondary* niveau. For hvert ekstra af forældrenes uddannelsesår stiger sandsynligheden for indskrivning på en universitetsuddannelse med fem %. Universitetsdeltagelsesraten for unge, hvis forældre har gymnasieeksamen mod forældre med en universitetsgrad, er 29 % mod 53 % for mændenes vedkommende og for kvinder er tallet 37 % versus 65 %. Mødres uddannelsesniveau har en større effekt på, om deres døtre får en tertiær uddannelse end på deres sønner, hvorimod fædres uddannelsesniveau har afgørende indflydelse på, om deres sønner får en tertiær uddannelse. Ligeledes har forældrenes baggrund afgørende indflydelse på forudgående problemstillinger, som er afgørende for, om den unge fortsætter i uddannelsessystemet efter *secondary* niveau: karaktergennemsnit på *secondary* niveau, undervisningsparathed, attituden til uddannelse samt tilbøjeligheden til at påtage sig fritidsjob. Studiet viser, at det i højere grad er de forudgående faktorer end uddannelsesafgiftens størrelse og mulighederne for lån/legat, der er afgørende for om unge fortsætter i uddannelsessystemet efter *secondary* uddannelsesniveau.⁷⁸

Statens bevillinger

Canadas samlede udgifter til uddannelse er faldet fra 5,7 % i 1999 til 4,9 af BNP i 2005. De statslige udgifter til tertiær uddannelse udgjorde i 2002 34,4 % af de samlede udgifter til uddannelse, tallet er et estimat, idet der ikke er et samlet budget for uddannelse på nationalt plan, idet uddannelse er en del af provinserne/territoriernes ansvar. De statslige udgifter til tertiær uddannelse udgjorde i

⁷⁷ Frenette, (2005): s. 12-20.

⁷⁸ Finnie et al. (2005): s. 5-8; 13-23 og The Daily, (2005).

2002 1,4 % af BNP, dette niveau har været stabilt med et lille fald fra 1999 niveau på 1,5 % og 2000, hvor det udgjorde 1,6 % af BNP.⁷⁹

I 2007-08 havde universiteter og universitets*colleges* indtægter for over €24.3 mia., hvoraf de 45 % kom fra provinsregeringen, 9,3 % fra nationale midler, 21 % fra uddannelsesafgifter, 14,6 % fra salg af service og viden, 2,7 % fra investeringsindtægter og 7,4 % fra egne indtægter herunder donationer. I 2005-06 var indtægterne for *colleges* og institutioner på €5.03 mia., hvoraf de 53,2 % kom fra provinsregeringen, 2,1 % fra nationale midler, 24,3 % fra uddannelsesafgifter og 20,4 % fra kontraktindtægter, renteindtægter og andre private kilder.⁸⁰

⁷⁹ UNESCO, (2010).

⁸⁰ CICIC, (2009).

Referencelistee:

Canadian Information Centre for International Credential (CICIC): *Postsecondary Education Systems in Canada: An Overview*, 2009, <http://www.cicic.ca/394/an-overview-of-postsecondary-education.canada>

CICIC: *Directory of Universities, Colleges, and Schools in Provinces and Territories of Canada*, 2010, <http://www.cicic.ca/664/directory-of-universities-colleges-and-schools-in-canada.canada>

Council of Ministers of Education Canada: *Education Indicator in Canada. Report of the Pan-Canada Education Indicators Program 2007*, 2007, <http://www.statcan.gc.ca/pub/81-582-x/81-582-x2007001-eng.pdf>

The Daily: *Study: Impact of Family Background on Access to Postsecondary Education*, 2005, <http://www.statcan.gc.ca/daily-quotidien/050118/dq050118c-eng.htm>.

Finnie, Ross; Lascelles, Eric og Sweetman, Arthus: *Who Goes? The Direct and Indirect Effects of Family Background on Access to Post-secondary Education*, 2005, <http://www.statcan.gc.ca/pub/11f0019m/11f0019m2005237-eng.pdf>

Frenette, Marc: *The Impact of Tuition fees on University Access: Evidence from Large-scale Price Deregulation in Professional Programs*, 2005, <http://www.statcan.gc.ca/pub/11f0019m/11f0019m2005263-eng.pdf>

The International Comparative Higher Education and Finance Project (ICHEAFP): *Higher Education Finance and Cost Sharing Profiles by Country: Canada*, 2009, http://gse.buffalo.edu/org/IntHigherEdFinance/files/Country_Profiles/North_America/Canada%20.pdf

OECD: *Education of a Glance 2009: OECD indicators – A1: To what level have adults studied?*, 2009.

Ontario Ministry of Training, College and Universities: *Change Your World*, 2010, <http://www.edu.gov.on.ca/yourfuture/index.html>

Ontario Ministry of Education: *Equity and Inclusive Education in Ontario Schools – Guidelines for Policy Development and Implementation – Realizing the Promise of Diversity*, 2009, <http://www.edu.gov.on.ca/eng/policyfunding/inclusiveguide.pdf>

Ontario Ministry of Education: *Reach Every Student – Energizing Ontario Education*, 2008, <http://www.edu.gov.on.ca/eng/document/energize/energize.pdf>

Statistics Canada: *Table 477-0013 – University enrolments, by registration status, program level, Classification of Instructional Programs, Primary Grouping*

(CIP_PG) and sex, annual (number), CANSIM, E-STAT, 2010,
http://estat.statcan.gc.ca/cgi-win/cnsmcgi.exe?Lang=E&EST-Fi=EStat/English/CII_1-eng.htm "E-STAT 0013(2010)"

Statistics Canada: *Table 477-0014: University degrees, diplomas and certificates granted, by program level, Classification of Instructional programs, Primary Grouping (CIP_PG) and sex, annual (number)* CANSIM; E-STAT, 2010,
<http://estat.statcan.gc.ca/cgi-win/CNSMCGI.EXE> "E-STAT 0014(2010)"

Statistics Canada: *Table 477-0015 – College enrolment, by registration status, program level, Classification of Instructional Programs, Primary Grouping (CIP_PG) and sex, annual (number)*, CANSIM, E-STAT, 2010,
http://estat.statcan.gc.ca/cgi-win/cnsmcgi.exe?Lang=E&EST-Fi=EStat/English/CII_1-eng.htm. "E-STAT 0015(2010)"

UNESCO: Beyond 20/20 WDS- Table View: *Table 19: Finance Indicators by ISCED level, 2010*,
<http://stats.uis.unesco.org/unesco/TableViewer/tableView.aspx>.

Omregning fra canadiske dollars til euro er sket på baggrund af valutaomregning: <http://www.valutakurser.dk/>

AUSTRALIEN

I Australien udgøres det tertiære uddannelsessystem af 39 universiteter, hvoraf 37 er offentlige og 2 private. Der eksisterer en oversøisk afdeling af et universitet, 4 højere uddannelsesinstitutioner (*self-accrediting*) samt ca. 150 højere uddannelsesinstitutioner (*Non self-accrediting*) som er akkrediteret under *State and Territory*.

De '*Non self-accrediting*' (det vil sige ikke stats godkendte) uddannelser udbydes i udpræget grad af private institutioner, der tilbyder en bred vifte af forskellige kurser i varierende længde og indenfor forskellige emner.

Tabel 24: Oversigt over antallet af institutioner, studerende fordelt efter uddannelsesniveau, køn, nationalitet, race samt antal dimittender fordelt på niveau

Institutionstyper		Antal
Universiteter offentlige		37
Universitet private		2
Universitet oversøisk afdeling		1
Højere Uddannelsesinstitutioner (<i>self-accrediting</i>)		4
Højere Uddannelsesinstitutioner (<i>non self-accrediting</i>)		150
Sammensætningen af de studerende		
Total		1.066.095
Uddannelsesniveau	Undergraduate	743.720
	Postgraduate	239.184
	Postgraduate m. forskningsfokus	50.074
	Uddannelse uden afsluttende grad	33.117
Køn	Kvinder	588.843
	Mænd	477.252
Nationalitet	Australier	771.932
	Internationale studerende	294.163
Race	Aboriginals eller Torres Strait Islander	9.529
	Ikke-aboriginals/Torres Strait Islander	1.019.896
	Ikke oplyst	36.670
Dimittender, år 2008	Total	258.802
	Undergraduate i alt	159.039
	Postgraduate i alt	99.763

Kilde: DEEWR, (2009): s. ix, DEEWR, 3(2010) og DEEWR, 4(2010).

Andelen af voksne 25-34-årige, der har gennemført en tertiær uddannelse, var i 2009 på 41 %, til sammenligning var gennemsnittet for OECD-landene 34 %.⁸¹

Brugerbetaling og finansieringsmuligheder

Australien har brugerbetaling på offentlige, såvel som private institutioner. Afgiften udgør gennemsnitligt €2.961 på offentlige uddannelsesinstitutioner og €5.799 på private. Omkring 655.000 studerende modtager hjælp til at betale deres uddannelsesudgifter igennem lån og støtte under *the Higher Education Loan Program (HELP)* (*HECS-HELP* eller *FEE-HELP*).⁸² 97 % af de studerende på videregående uddannelser er indskrevet på en offentlig institution og 93 % af disse er indskrevet på en subsidieret plads støttet af Commonwealth, som udgør €2.729,5 inklusive HECS-HELP lån.⁸³

Afgiften er afhængigt af, hvilken faggruppe uddannelsen tilhører, og de er inddelt i 4 afgiftsgrupper.

Tabel 25: Oversigt med uddannelsesafgift for de studerende: MD: Minus data

Student contribution band	2006	2007	2008
Band 1 (social studies, humanities, etc.)	€0-2.594	€0-3.306	€0-3.371,5
Band 2 (accounting, economics, etc.)	€0-3.694	€0-4.710	€0-4.804
Band 3 (law, medicine)	€0-4.324	€0-5.514	€0-5.623,5
National Priorities (education, nursing)	MD	MD	€0-2.697,5

Kilde: DEEWR, (2009): s. 38 og ICHEAFP, (2009): s. 3.

I 1989 blev den model, der eksistere i dag indført under *the Higher Education Contribution Scheme (HECS)*. Der var flere årsager til genindførelsen af uddannelsesafgifterne, og disse var forbundet med både generelle økonomiske overvejelser; demografiske udfordringer, som følge af en stigende andel af en ungdomsårgang, der gennemførte adgangsgivende ungdomsuddannelser samt en øget internationalisering. Dette øgede udgifterne til de videregående uddannelser, og øgede presset på de offentlige finanser. Målet med den valgte finansieringsmodel og uddannelsesafgift, var at minimere forhindringerne for mindre bemidlede studerende.⁸⁴

Der er to mulige lånemuligheder igennem staten: HESC-HELP er til de studerende, der er indskrevet på en subsidieret plads på en offentligt tertiær institution; FEE-HELP er til de studerende, der betaler fuld afgift. Der er de samme regler for at afdrage lånet.

⁸¹ OECD, (2009): Tabel A1.

⁸² DEEWR, (2009): s. ix.

⁸³ OECD, (2009).

⁸⁴ Chapman & Ryan, (2005): s. 491-492.

Der er også mulighed for, at den studerende kan betale uddannelsesafgiften ved studiestart og derved opnå der 25 % rabat på afgiften (de 25 % betales af Staten). Yderligere er der mulighed for at kombinere de to finansieringsmodeller, således at den studerende betaler noget af uddannelsesafgiften med det samme (minimum €331) og venter med at betale resten af afgiften til efter færdiggørelse af studie og når indkomsten har nået det vurderede niveau for betaling: €25.242 for indkomståret 2006/07. Derved opnår den studerende en rabat på 10 %. Lånet tilbagebetales afhængigt af ens indkomst som dimittend og over skatten. Det månedlige afdrag afgøres af indkomsten og udgør 4 % til 8 % af indkomsten.⁸⁵

Udover lån har studerende med finansielt behov også mulighed for at modtage legater og stipendier fra staten, disse gives til studerende, der kommer fra rurale og isolerede områder; er del af en minoritetsgruppe (aboriginals eller Torre Strait Island); har et handicap eller på anden måde er socialt, økonomisk eller akademisk udsat.

Barrierer i uddannelsessystemet for ressourcetsvage unge

Finansieringsmodellen for uddannelsesafgiften blev indført, således at den ikke skulle forhindre ressourcetsvage unge i at vælge en uddannelse. Det var et ønske fra Statens side, at andelen af unge med en uddannelsesfremmed baggrund skulle stige, så den stemte overens med resten af det australske samfunds andel af universitetsstuderende. I 1990 blev unge med lav deltagelsesrate i tertiær uddannelse identificeret som følgende sociale grupper: Borgere med socio-økonomiske ressourcetsvag baggrund (Disse er opgjort på baggrund af den socio-økonomiske status for den studerendes bopæls postnummer); Borgere med aboriginal- eller Torres Strait Islanders baggrund; Kvinder, især i særlige "mandefag" eller på forskerniveau (denne gruppe er i 2004 blevet rettet til at fokusere på uddannelsesmæssige uligheder som hidrører fordelingen af køn); Borgere med et handicap; Borgere med ikke-engelsk talende baggrund (som taler et andet sprog end engelsk derhjemme og som er immigreret indenfor de seneste 10 år) samt borgere fra isolerede og rurale områder (Disse er identificeret på baggrund af postnummeret for den studerendes adresse).⁸⁶

Der er fokus på gruppernes procentdel af indskrivningen på universiteterne og deres præsentrationsniveau efter optagelsen. Initiativer til at få højnet andelen af disse gruppers uddannelsesniveau strækker sig fra *Scholarships* til de studerende, der opfylder de opstillede parametre; krav til universiteterne om øget fokus og støtte til disse grupper samt fokus på øget lighed i optaget.⁸⁷ Dette har dog ikke helt haft den ønskede effekt, idet andelen af blandt andet gruppen med lav

⁸⁵ ICHEAFP, (2009): s. 3.

⁸⁶ OECD, (2007): s. 65.

⁸⁷ Sharma, (2008): s. 44-46.

socio-økonomisk status har været nogenlunde stabil for perioden: 1989 – 2009, hvor den kun har udgjort ca. 15 % af de indskrevne mod en reel andel på 25 % af befolkningen. Det er den australske regerings mål at denne gruppe i 2020 skal udgøre 20 % af en årgang. Tallene indikerer, at det ikke er uddannelsesafgiften, der er den største forhindring for en forøget tilgang til videregående uddannelser for denne gruppe. Barriererne for de unge er en ofte manglende indsigt i de langsigtede fordele ved en uddannelse og deraf manglende ambitioner. De studerende har ligeledes behov for andet end finansiel hjælp for at kunne gennemføre en tertiær uddannelse, idet også personlig og akademiske støtte efter optagelsen og under uddannelsen er nødvendig.⁸⁸ Undersøgelser af indførelsen af HESC-HELP's betydning for sammensætningen af de studerende indikerer, at den ikke har haft negativ betydning for de unges valg af uddannelse, og om de skulle tage en uddannelse. Der peges på, at sammensætningen af HESC og modellen for tilbagebetaling af lånet kan være en årsag til, at HESC ikke er en barriere for de unge med lav socio-økonomisk status.⁸⁹ Studier viser, at årsagerne til unge med lav socio-økonomisk status er underrepræsenteret på tertiære uddannelser oftere har at gøre med deres generelle lave præstation i de tidlige skoleår og deraf manglende akademiske kompetencer. Derved bliver deres videre uddannelsesforløb begrænset af, at de ikke har opnået de rette evner til videre uddannelse.⁹⁰

Statens bevillinger

Introduktionen af uddannelsesafgifter har medført en ændret sammensætning af de tertiære uddannelsesinstitutioners budget. De statslige bevillinger til tertiær uddannelse har i en lang periode været stabile på omkring 1 % af BNP og de offentlige investeringer i tertiær uddannelse udgør cirka 25 % af de samlede uddannelses investeringer.⁹¹ Hertil skal tilføjes, at der er sket en stigning i behovet for studiepladser og der er sket en øget tilgang til tertiær uddannelse, dette har betydet at de australske tertiære institutioner har været nødsaget til at finde anden finansiering. Dette er blandt andet sket ved en øget tilgang af internationale studerende som i 2005 udgjorde 25 % af de studerende mod 19 % i 2001.⁹²

Fra 2005 har alle indenlandske studerende haft ret til 7 års uddannelse (*Student Learning Entitlement – SLE*) igennem Commonwealth støttede pladser (CSP). Der kan være forskellige grunde til, at en studerende ikke er indskrevet på en subsidieret plads, men det drejer sig oftest om, at den studerende har opbrugt sine SLE, ikke har nok til at gennemfører den eller har dumpet i indgangseksamen til CSP. Udover de 7 års SLE, kan der gives supplerende SLE, hvis studiet er anført

⁸⁸ DEEWR, 2(2009): s. 12-14.

⁸⁹ Chapman & Ryan, (2005): s. 492 og 507.

⁹⁰ Cardak & Ryan, (2009): s. 444.

⁹¹ Vincent-Lancrin, (2009): s. 284 og UNESCO, (2010)

⁹² ICHEAFP, (2009): s. 4 -5 og OECD, (2007): s. 9-10.

til at vare længere tid. Alle voksne modtager, når de er fyldt 27 år, årligt ekstra SLE point for at sikre livslang læring. Formålet med SLE var at opfordre de studerende til at blive hurtigere færdig med deres studie, idet de ved udløbet af deres SLE skulle betale fuld afgift. Kritikken af SLE systemet har været, at der ikke før igangsættelsen var en undersøgelse af, om reformen var nødvendig. Yderligere genererer SLE systemet meget administrativt arbejde med at holde øje med, hvor meget SLE den enkelte studerende har tilbage. Studier tyder ligeledes på, at de studerende ikke bliver hurtigere færdige, idet der samtidig med SLE blev åbnet op for lånemuligheder til studerende, som var indskrevet på ikke-subsidierede pladser(FEE-HELP).⁹³

⁹³DEEWR, (2009): s. 38 -39 og Vossensteyn & Jongbloed, (2007): s. 13-18

Referencelistee

Chapman, Bruce and Ryan, Chris: The access implications of income-contingent charges for higher education; lessons from Australia, *Economics of Education Review*, vol. 24 (2005)

Cardak, Buly og Ryan, Chris: Participation in Higher Education in Australia: Equity and Access, *The Economic Record*, vol. 85, 2009

The Department of Education, Employment and Workplace Relations (DEEWR): *The Higher Education Report 2008*, Canberra, 2009:
<http://www.deewr.gov.au/HigherEducation/Publications/HEReports/Documents/HEReport08.pdf>.

DEEWR: *Transforming Australia's Higher Education System*, Canberra, 2009,
http://www.deewr.gov.au/HigherEducation/Documents/PDF/Additional%20Report%20-%20Transforming%20Aus%20Higher%20ED_webaw.pdf "DEEWR, 2(2009)"

DEEWR: *2008 Full Year Student Summary tables - All Higher Education Providers*, 2009,
<http://www.deewr.gov.au/HigherEducation/Publications/HESstatistics/Publications/Pages/2008FullYear.aspx> "DEEWR, 3(2010)"

DEEWR: *Award course completions 2008: selected higher education statistics tables*, 2009,
<http://www.deewr.gov.au/HigherEducation/Publications/HESstatistics/Publications/Pages/Students.aspx> "DEEWR, 4(2010)"

The International Comparative Higher Education and Finance Project (ICHEAFP): *Higher Education Finance and Cost Sharing Profiles by Country: Australia*, 2009,
http://gse.buffalo.edu/org/IntHigherEdFinance/files/Country_Profiles/Australia/Australia.pdf.

OECD: Table B5.1a. Estimated annual average tuition fees charged by tertiary-type A educational institutions for national students (academic year 2006/2007) i *Education at a Glance 2009: OECD indicators*, 2009.

OECD & Department of Education, Science and Training: *OECD Thematic Review of Tertiary Education – Country Background Report – Australia*, Canberra, 2007,
<http://www.oecd.org/dataoecd/51/60/38759740.pdf>

OECD: *Education of a Glance 2009: OECD indicators – A1: To what level have adults studied?*, 2009 "OECD, (2009): Tabel A1"

Sharma, Rajendra: *The Australian Perspective: Access, Equity, Quality, and Accountability in Higher Education*, i *New Directions for Institutional Research, Assessments supplement 2008*, winter 2008

UNESCO: Beyond 20/20 WDS- Table View: *Table 19: Finance Indicators by ISCED level, 2010*,
<http://stats.uis.unesco.org/unesco/TableViewer/tableView.aspx>

Vincent-Lancrin, Stéphan: *Finance and Provision in Higher Education: A Shift from Public to Private*, i *Higher Education to 2030, Vol. 2. Globalisation*, OECD, 2009 s. 284

Vossensteyn, Hans og Jongbloed, Ben: *Learning Entitlements in Higher Education - International Practice and Experience with Learning Entitlements in Higher Education: Australia, Colorado, Germany and Netherlands*, CHEPS, 2007,
<http://www.utwente.nl/cheps/publications/Publications%202007/Vossensteyn07learning.pdf>

Omregning fra australske dollars til euro er sket på baggrund af valutaomregning: <http://www.valutakurser.dk/>

SYDAFRIKA

Det sydafrikanske uddannelsessystem har været igennem en stor transformationsperiode, idet der efter apartheidstyrets fald har været en stor befolkningsgruppe, som ikke tidligere har haft adgang til videregående uddannelse, som nu skulle inddrages og dygtiggøres, således at de også kunne indskrives på de tertiære uddannelsesinstitutioner.⁹⁴

Tabel 26: Oversigt over antallet af institutioner og studerende fordelt på uddannelsesniveau, nationalitet, race og køn, *usikkert tal, MD: Minus Data, SADC: The Southern African Development Community Region

År 2007		Offentlige institutioner			Deltagelsesrate i % (af de 20-24-årige)	Midlertidige registreret private institutioner
		Universiteter	Comprehensive uni.	Technicons		
Antal Institutioner		11	6	6	MD	103
Antal Studerende	Total	761.090			16 %	85.000*
	Undergraduate	624.977			MD	46 %
	Postgraduate	110.418				4 %
Nationalitet	Sydafrikanere	701,853			MD	MD
	SADC	41,713				
	Andre afrikanere	8,682				
	Resten af verden	7,136				
	Ukendt	1,706				
Race	African	476.768			12 %	MD
	Coloured	49.069			12 %	
	Indian	52.596			43 %	
	White	180.463			54 %	
	Ikke medtalt	2.194			MD	
Køn	Kvinder	422.535			MD	MD
	Mænd	338.549				

Kilde: CHE, (2010), ICHEFAP, (2009): s. 1 og CHE, (2009): s. 19-27.

De 11 universiteter har høj forskning kapacitet og mange postgraduates, de 6 *Comprehensive Universities* fokuserer mest på undervisning med lidt forskningskapacitet og få postgraduates og de 6 *Technicons* fokuserer især på erhvervsrettede uddannelser. Derudover er der 103 registrerede og midlertidigt registrerede private tertiære uddannelsesinstitutioner. Den private tertiære uddannelsessektor udbyder i høj grad uddannelse på diplom og bachelorniveau: 48 % af de stu-

⁹⁴ Ministry of Education, (1997): s. 7-8.

derende var indskrevet på studier, der ikke resulterede i en fuld bachelorgrad (*Diplomas-, certificates programs* eller lavere niveauer). Kun 12 private institutioner udbyder undervisning på masterniveau og tre af disse er på forskerniveau (*doctoral programmes*). Der er ikke et fuldstændigt overblik over, hvor mange studerende, der er indskrevet på de private institutioner, da der ikke har været en kontinuerlig procedure for at indsamle informationer om de private institutions studerende. Der findes fire udenlandske universiteter, disse er internationale afdelinger af universiteter primært fra UK eller Australien.⁹⁵

Tallene for dimittender er ikke opløftende, idet kun omkring 50 % af de indskrevne gennemfører en uddannelse på bachelorniveau indenfor 5 år, mens tallet for de tekniske uddannelser er noget lavere, cirka 30 %.⁹⁶

Tabel 27 illustrerer, at det er den hvide befolkningsgruppe, der dominerer de dimittierende fra de tertiære uddannelser, men at der er sket en udvikling hen imod at fordelingen af de studerende indenfor socialgruppe er på vej mod en sammensætning, som stemmer mere overens med den reelle sammensætning af de studerende.

Tabel 27: Race fordelingen for dimittender per uddannelsesniveau, 2000 og 2005 samt det samlede antal dimittender for alle niveauer, MD: Minus Data

		Racesammensætning af Postgraduates dimittender for år 2000 og 2005								Antal dimittender	
		Black		Coloured		Indians		White		00	05
		00	05	00	05	00	05	00	05		
Post- gradua- te	Honour	34%	44%	5 %	5 %	8 %	8 %	53 %	43 %	9.135	15.077
	Master	27 %	33 %	5 %	6 %	7 %	8 %	61 %	52 %	5.795	7.881
	Doctor	19 %	29 %	5 %	6 %	6 %	7 %	70 %	59 %	822	1.176
	Andre postgrad. Degrees									7.430	6.669
Total postgraduation dimittender										23.182	30.803
Samlet antal dimittender (post- og undergraduates)										MD	120.385

Kilde: CHE, 2(2009): s. xi, 13 og 32 samt CHE, (2009): s.29.

Brugerbetaling og finansieringsmuligheder

Der er ikke en standardiseret uddannelsesafgift for alle de tertiære uddannelsesinstitutioner i Sydafrika og det er forskelligt, hvad den enkelte institution tager i uddannelses-, kursus- og registreringsafgift. Ligeledes er det op til den enkelte institution at beslutte, hvornår afgiften skal betales: om de kan aflægges i rater eller *up-front*. Tabel 28 er en oversigt over uddannelsesafgiften ved 2 udvalgte offentlige institutioner fra hver kategori. Variablerne skyldes, at der er varierende afgift afhængigt af, hvilken uddannelsesretning den studerende vælger at tage.

⁹⁵ CHE, (2009): s. 11, ICHEFAP, (2009): s. 1 og CHE, (2010).

⁹⁶ CHE, (2009): s. 34-36.

Udover disse afgifter til studiet skal den studerende også betale for bøger og materiale, evt. studenterklubber samt kost og logi.

Tabel 28: Tabellen er en oversigt over forskellige institutioners uddannelsesafgifter

Universitet	Universitetsgrad	Afgift pr. År
University of Cape Town (universitet)	Undergraduate	€2.100 – 3.436,5
University of Pretoria (universitet)	Undergraduate	€1.623 – 3.436,5
University of South Africa – Unisa (<i>comprehensive University</i>)	Undergraduate	€152,5 – 191*
University of Johannesburg (<i>Comprehensive university</i>)	Undergraduate	€1.241 – 2.482
Tshwane University of Technology	Undergraduate	€1.002,5 – 2.482
Cape Peninsula University of Technology	Undergraduate	€1.241 – 2.195,5

Note: Beløbene er et udsnit af forskellige uddannelsesretninger indenfor hver institution. * uklart om beløbet er for pr. fag og ikke pr. semester som ved de øvrige beløb.⁹⁷

Det sydafrikanske tertiære uddannelsessystem kan dele deres indkomst ind i tre grupper: den statslige støtte; indkomst fra de studerendes uddannelsesafgifter samt tredjeparts støtte (det kan være private firmaer, betaling for research og lignende privat støtte). Fordelingen mellem de tre indkomstgrupper er forskellig for hver kategori af institution, idet uddannelsesafgifter udgør omkring 26 %, 31 % og 33 % af indkomsten på henholdsvis universiteterne, *Technicons* og *Comprehensive Universities*.⁹⁸

Der er forskellige støtte- og lånemuligheder for de studerende, der ikke har mulighed for at betale uddannelsesafgiften selv. *The National Student Financial Aid Scheme* (NSFAS) er den statslige støtteordning, hvis formål er at støtte egnede kandidater.

⁹⁷University of Cape Town, University of Pretoria, University of South Africa – Unisa, University of Johannesburg, Tshwane University, Cape Peninsula University. Beløbene er omregnet fra sydafrikanske Rand til US dollars på baggrund af valutaomregning: <http://www.valutakurser.dk/currency/currencyconverter.aspx>.

⁹⁸CHE, (2009): s. 68 -69.

Tabel 29: Oversigt over det statslige lån

Lån	Beløbsmodtager	Finansieringskilde	Krav	Beløb	Tilbagebetaling	Rabatmuligheder
NSFAS	Akademisk egnede og trængende kandidater	Staten	Studerende indskrevet på off. institution og afhængig af den studerendes husstandsindkomst.	€191-3.055 indkomstbettinget.	Rentesats 2 %, påløber ved optagelse og frem til lånet er betalt ud. Lånet tilbagebetales når dimittenden har opnået varig fuldtidsbeskæftigelse og indkomsten overstiger €2.510,5/måned. Raten er 3-8 % af indkomst og den kan betales ved direkte fratræk i lønnen.	Nogle institutioner giver forskellige rabatmuligheder: At få omvekslet op til 40 % af lånet til et stipendium afhængigt af den studerendes akademiske resultater; At få 40 % rabat på lån, hvis alle årets eksaminer består, 20 % rabat hvis alle semestrets eksaminer består.

Kilde: NSFAS: ICHEFAP,(2009): s. 3-4 og CHE, (2009): s. 28-29.

Foruden de statslige støttemuligheder er der forskellige private og institutionelle støtteordninger og muligheder for stipendier samt lån fra både private virksomheder og kommercielle banker. Der er blandt andet "kontrakt" stipendier, hvor virksomheden, statslige departementer eller provins regeringer har krav på, at modtageren arbejder for virksomheden efter endt afslutning på studie. Yderligere kan institutionerne også tilbyde arbejde/studie programmer til økonomisk trængende studerende, hvor den studerende modtager 40 % af sin løn, mens det resterende går til uddannelsesafgift det første semester og efterfølgende udbetales 20 % af lønnen og 80 % går til afgift indtil uddannelsesafgiften er betalt. Banklån er også en mulighed, kravene for at optage lån er forskellige, i nogle banker kan den studerende optage lånet ved begyndelsen af studiet, og i andre er det først fra andet studieår. Under studiet betaler den studerende kun renter, såfremt der er tale om fuldtidsstudie, ved deltidsstudier skal den studerende begynde at afdrage på lånet med det samme.⁹⁹

Apartheidstyrets finansielle, akademiske og sociale efterslæb

Sydafrika er udfordret på flere områder i forhold til den sociale ulighed i adgangen til videregående studier. Dette skyldes at der stadig er et socialt, finansielt og akademiske efterslæb efter apartheidstyret. Dette betyder at der for den fattigste del af befolkning, som stadig i høj grad udgøres af Sydafrikas farvede befolkning, er en mangel på kvalificeret undervisning i grundskolen og deraf begrænsede muligheder for at opnå de akademiske kompetencer, det kræver for at kunne indskrives på en tertiær uddannelsesinstitution. Den sociale ulighed illustreres i tabel 6, idet kun 12 % af de 20-24-årige sorte er indskrevet på en tertiær uddannelse i modsætning til 54 % af de 20-24-årige hvide. Yderligere problematiseres forholdet af, at mulighederne for finansiering og støtte til økono-

⁹⁹ ICHEFAP, (2009): s. 4-5.

misk trængende og akademisk egnede studerende ikke opfylder behovet. I takt med de seneste års stigning i uddannelsesafgifterne har dette yderligere forværret de studerendes økonomiske behov. Dette har ført til gentagende studenterprotester.¹⁰⁰

I en undersøgelse fra 1994 af årsagerne til unges manglende skolegang, pegede 64,5 % af de adspurgte 15-18-årige uden ungdomsuddannelseseksamen på finansielle årsager som grunden til, at de ikke havde færdiggjort deres ungdomsuddannelse og var fortsat på et højere uddannelsesniveau.¹⁰¹

Målet for den sydafrikanske regering (*The Education White Paper 3*) er at en større del af en årgang skal have en tertiær uddannelse, og at de studerende derved kommer til i højere grad at afspejle det omgivne samfund. Regeringens mål er, at 20 % af de 20-24-årige får en tertiær uddannelse. Deres mål er således ikke opnået endnu, hverken når det gælder en befolkningssvarende deltagelsesrate eller den reelle deltagelsesrate. Der er dog tegn på at udviklingen mod en befolkningssvarende deltagelse på nogle institutioner og indenfor nogle fag går i den retning. På de tertiære uddannelser var 24 % af de studerende hvide og 63 % *black africans* i 2007, imod en reel befolkningssammensætning på 10 % og 79 %. Det er særligt på de tekniske universiteter at sammensætning af de studerende svarer til det omgivne samfund, idet gruppen af *black africans* udgør 77 % og hvide udgør 11 %, i modsætning til på universiteterne, hvor kun 50 % af de studerende er *black africans* og 34 % er hvide. Ser man på hvilke fag, der har en befolkningssvarende studentersammensætning er det især indenfor undervisningssektoren, hvor *black africans* udgør 77 % og hvide udgør 10 %.¹⁰²

Statens Bevillinger

De tertiære uddannelser udgjorde i år 2000 13,8 % af det samlede statslige uddannelsesbudget, mens de tertiære uddannelsers andel udgjorde 12,7 % i 2007.¹⁰³

I 2005 udgjorde tertiær uddannelse 0,671 % af BNP i Sydafrika, mens gennemsnittet for OECD landene var 1,3 %.¹⁰⁴ Sammenligner man tallene i 2001 fra Sydafrika med gennemsnittet for 15 lande på det afrikanske kontinent udgør budgettet for tertiær uddannelse 0,737 % af Sydafrikas BNP, mens det gennemsnitligt udgør 0,85 % på det afrikanske kontinent.¹⁰⁵

¹⁰⁰ CHE, (2009): s. 28-29.

¹⁰¹ OECD, (2007): s. 20-21.

¹⁰² CHE, (2009): s. 18-22.

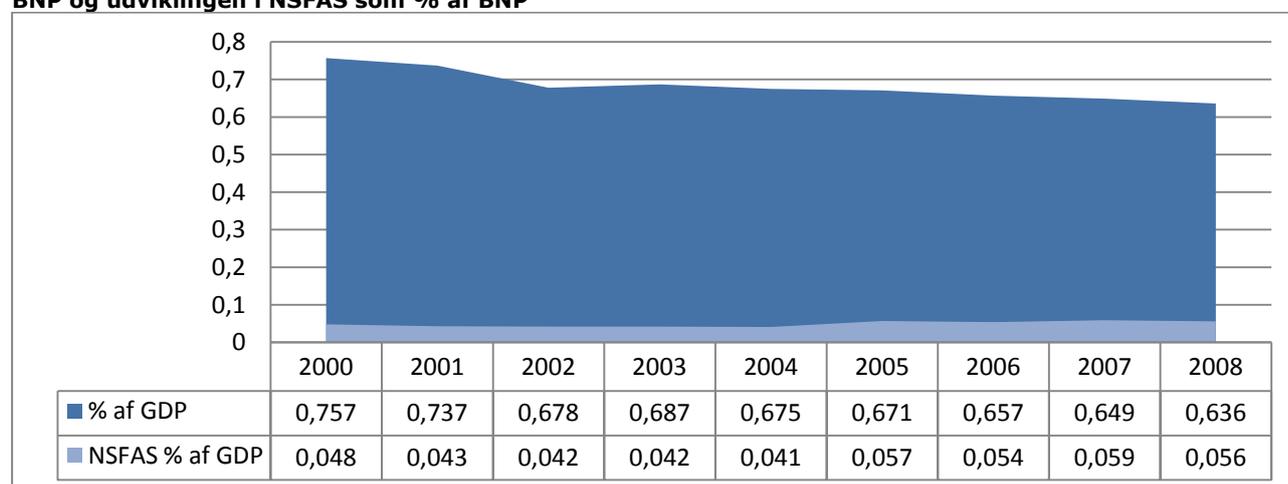
¹⁰³ De Villiers & Steyn, (2007): s. 140-141.

¹⁰⁴ Vincent-Lancrin, (2009). s. 276.

¹⁰⁵ De Villiers & Steyn, (2007): s. 140-141.

Figur 1 vil illustrere faldet i de statslige bevillinger i % af BNP. I de officielle statsbudgetter for de tertiære uddannelser er allokeringerne til *the National Student Financial Aid Scheme* (NSFAS) indregnet, det kan diskuteres hvor retvisende dette er. Ved at uddrage allokeringerne til NSFAS bliver det således tydeligt, at budgettet til tertiær uddannelse er relativt lavere, idet andelen af NSFAS er vokset, mens procentandelen af BNP er faldet. Dette har betydet, at der er flere studerende, der har kunnet opnå støtte, men det har ikke forårsaget en større indkomststigning for uddannelsesinstitutioner, idet indkomsten blot er flyttet fra en gruppe til en anden.

Figur 1: Diagram over faldet i de statslige bevillinger til tertiær uddannelse som % af Sydafrikas BNP og udviklingen i NSFAS som % af BNP

Kilde: De Villiers & Steyn, (2007), s. 140.

Faldet i statslige bevillinger har betydet en stigende økonomisk afhængighed på de tertiære uddannelser af uddannelsesafgifter og disse udgør således en stigende del af institutionernes budgetter. Dette har betydet en stigning i uddannelsesafgifterne krævet fra den enkelte studerende og har ligeledes betydet at andelen af økonomisk trængte studerende er steget. Andelen af studerende, der i 2005 modtog NSFAS støtte svarer til 16 % af de studerende (samlet antal studerende i 2005: 715.800).¹⁰⁶

¹⁰⁶ CHE, 2(2009): s. xi.

Tabel 30 illustrerer stigningen i antallet af lån igennem NSFAS og stigningen i størrelsen på lånet.

Tabel 30: NSFAS allokeringer til studerende ved tertiære uddannelser fordelt på antallet af uddelinger og den gennemsnitlige størrelse

År	Antal uddelte NSFAS støtte	Gennemsnitlig størrelse på støtte i €
2000	83.769	582
2001	97.517	622
2002	101.312	691
2003	112.264	760
2004	113.693	827
2005	120.000	954,5

Kilde: De Villiers & Steyn, (2007): s. 144.

Referencelistee

Council on Higher Education and Higher Education Quality Committee (CHE): *Higher Education in South Africa*, <http://www.che.ac.za/heinsa/>, d. 19. Januar 2010

CHE: *Higher Education Monitor – the State of Higher Education in South Africa – a Report of the CHE Advice and Monitoring Directorate*, HE Monitor no. 8, 2009, http://www.che.ac.za/documents/d000201/Higher_Education_Monitor_8.pdf

CHE: *Higher Education Monitor – Postgraduate Studies in South Africa: A Statistical Profile – a Report commissioned by the Council on Higher Education*, HE Monitor no. 7, 2009, http://www.che.ac.za/documents/d000196/CHE_MonitorProjectV7.pdf "CHE, 2(2009)"

De Villiers, Pierre og Steyn, Gert: The Changing face of Public Financing of Higher Education, with Special Reference to South Africa, i *South Africa Journal of Economics*, Vol. 75:1, 2007

The International Comparative Higher Education and Finance Project (ICHEFAP): *Higher Education Finance and Cost Sharing Profiles by Country: South Africa*, 2009, http://gse.buffalo.edu/org/IntHigherEdFinance/files/Country_Profiles/Africa/South_Africa.pdf

Ministry of Education: The Education White Paper 3: *A Programme for Higher Education Transformation*, no. 18207, 1997, <http://www.education.gov.za/dynamic/dynamic.aspx?pageid=329&catid=12&category=White%20papers&legtype=7>

OECD: *Country Background Report prepared for the OECD thematic Review on Recognition of Non-formal and Informal Learning*, 2007, <http://www.oecd.org/dataoecd/4/24/41680370.pdf>

University of Cape Town: <http://www.uct.ac.za/usr/finance/fees/fees2010.pdf>

University of Pretoria: <http://web.up.ac.za/sitefiles/file/121/Basani%20CSC/ingld2010%20pryse%20Afr%20en%20Eng.pdf>

University of South Africa – Unisa: <http://www.unisa.ac.za/Default.asp?Cmd=ViewContent&ContentID=22853>

University of Johannesburg: <http://www.uj.ac.za/study/FeesFinance/TuitionFees/tabid/6414/Default.aspx>

Tshwane University: <http://www.fe.tut.ac.za/FormalCourses.aspx?id=391>

Cape Peninsula University: http://info.cput.ac.za/prospectus_3/cluster.php?f=3

Vincent-Lancrin, Stéphan: Finance and Provision in Higher Education: A Shift from Public to Private?, *Higher Education to 2030, vol. 2: Globalisation*, OECD, 2009

Omregning fra sydafrikanske rand til euro er sket på baggrund af valutaomregning: <http://www.valutakurser.dk/currency/currencyconverter.aspx>

KINA

Kinas tertiære uddannelsessystem er det største i verden og har været igennem en markant udvikling inden for en kort årrække, i 1990 var deltagelsesraten af de 18-22-årige 3,4 %, mens den i 2006 var oppe på 22 %.

Tabel 31: Oversigt over institutionstyper og antal samt antal studerende. NB: tallene for institutioner skal ikke lægges sammen, da en institution kan tilbyde forskellige slags programmer

Institutionstype	Antal institutioner	Studerende
Regulære tertiære institutioner	1731	17.4 mio.
Institutioner m Bachelor programmer	684	
Institutioner m. postgraduation programmer	769	
Institutioner m. forskningsprogrammer	315	
Institutioner m. erhvervsprogrammer	872	
Institutioner m. kortere kurser	1047	
Voksen uddannelse	505	5.2 mio.
Private institutioner	1187	
Web/fjern baseret		2.8 mio.
Samlet antal	3000	25.4 mio.

Kilde: Ministry of education, (2003), OECD, (2009): s. 33-35, 40-41 og ICHEAFP, (2009): s. 1.

Tabel 32: Oversigt over antallet af dimittender fordelt på uddannelsesniveau for året 2004, afrundede tal

2004	Bachelor/ diploma	Voksenuddannelse	Fjern/web baseret	Post-graduate	Udenlandske eksaminer	Total
Dimittender	2.4 mio.	1.9 mio.	400.000	200.000	20.000	5 mio.

Kilde: OECD, (2009): s. 6.

De studerende på private institutioner udgør 10 % af det samlede antal studerende. Antallet af private uddannelsesinstitutioner er steget, siden de igen blev tilladt i 1982. I 1999 opstod der en ny form for private institutioner, der var tilknyttet de offentlige universiteter. De opstod på baggrund af den store efterspørgsel på uddannelsesinstitutioner fra de daværende og kommende studerende samt på baggrund af den store efterspørgsel på veluddannede personer fra arbejdsmarked. Disse institutioner har en højere uddannelsesafgift og meningen er, at de efter nogle års samarbejde med det offentlige universitet skal igennem en akkrediteringsproces, og derefter blive uafhængige af deres offentlige partner.

Kvaliteten af disse institutioner er høj sammenlignet med andre private institutioner og i 2008 var halvdelen af de studerende ved private tertiære uddannelsesinstitutioner indskrevet på disse institutioner.¹⁰⁷

¹⁰⁷ ICHEAFP, (2009): s. 1.

Brugerbetaling og finansieringsmuligheder

Der har været brugerbetaling for alle studerende ved tertiære uddannelsesinstitutioner siden 1997, i årene før havde der været brugerbetaling for de unge, som ikke havde opnået de adgangsgivende point ved adgangseksamen. Denne regel var indført af centralregeringen for imødegå den store mangel på uddannede. Der er stor forskel på, hvad den enkelte institution tager i uddannelsesafgift og afgifterne afhænger både af institution, region, uddannelsesretning, fag samt semester. Der er fra regeringens side retningslinjer til institutionerne om afgiftens størrelse, og der henstilles til, at denne udregnes på baggrund af de årlige operationelle udgifter for institutionen per studerende; statsstøtten; den lokale økonomi samt den gennemsnitlige husstandsindkomst i det pågældende område. Det er provinsregeringen, der sætter standarden for afgiften for hele provinsen, idet finansieringen af uddannelse er blevet decentraliseret og hører under provinsregeringen.

I 2002 var den øvre grænse for uddannelsesafgiften sat af centralregeringens undervisningsministerium på 25 % af den årlige udgift per studerende, men i realiteten er niveauet for uddannelsesafgifter i gennemsnit langt højere. De studerende på de seks *normal universities* (lærer uddannelser), som er associeret med undervisningsministeriet, har siden efterårssemestret 2007 været undtaget fra at betale uddannelsesafgift. De skal derimod arbejde som lærer i k-12 uddannelsessystemet efter dimissionen.¹⁰⁸ Tabel illustrerer den gennemsnitlige uddannelsesafgift.

Tabel 33: Gennemsnitlig uddannelsesafgift til private og offentlige institutioner, MD: minus data

	Lav	Middel	Høj
Offentlig	€268,5	€537,5	€1075
Privat	€537,5	MD	€1075

Kilde: ICHEAFP, (2009): s. 5.

Ud over uddannelsesafgifter skal der lægges udgifter til bøger og andre undervisningsudgifter, transport, kost og logi.

De tertiære institutioners budget udgøres i hovedtræk af offentlig støtte og uddannelsesafgifter, men der er sket en markant udvikling i sammensætningen og fordelingen imellem disse to bidragsydere, idet den offentlige støtte i 1993 udgjorde 91,81 % af de tertiære institutioners budget, i 1999 var dette faldet til 67,24 %, mens den i 2005 udgjorde 42,77 %. De studerendes uddannelsesafgift er i samme periode blevet langt mere betydningsfuld for de tertiære institutioner

¹⁰⁸ ICHEAFP, (2009): s. 1-2.

og steget tilsvarende, fra i 1993 at udgøre 6,18 %, til i 1999 at udgøre 23,35 % og i 2005 var andelen på 31,05 %. Det resterende beløb dækkes af tredjeparts-indtægter.¹⁰⁹

I takt med uddannelsesafgifternes stigning er der et stadig større behov for studiestøtte- og lån hos de studerende. Dette behov forsøges dækket af et finansielt støttesystem for de studerende. Der er mulighed for at opnå et statsligt legat: *the State Grant program* som uddeles til økonomisk trængende og egnede *undergraduate* studerende på de regulære tertiære uddannelsesinstitutioner. Stipendiat: merit baserede til *college* studerende. *Work-study* programmer på de regulære tertiære uddannelsesinstitutioner til støtte for mindre bemidlede studerende, hvor den studerende arbejder på institutionen imod uddannelsesafgiftsfritagelse. Uddannelsesafgiftsfritagelse; et meget lille antal tildeles fattige studerende. Studielån: Der er tre typer studielån i Kina: *the General-Commercial Student Loans Scheme (GCSL)*, *the Government-subsidized Loans Scheme (GSSL)* og *the Government-subsidized Student Resident Loan (SRL)*.

¹⁰⁹ ICHEAFP, (2009): s. 1-2.

Tabel 34: Oversigt over kinesiske statslige studielån, MD: minus Data

	GCSL	GSSL	SRL
Modtager	Alle studerende i tertiære uddannelsesinstitutioner (private og offentlige)	Fuldtidsstuderende fra en baggrund med lav husstandsindkomst indskrevet på offentlige regulære tertiære uddannelsesinstitutioner.	Lavindkomst studerende indskrevet på private og offentlige tertiære uddannelsesinstitutioner hvis bopæl er i samme region som den finansielle udbyder af lånet.
Finansieringskilde	Statsejede banker, kommercielle banker og kreditvirksomheder	Banker	Kommercielle banker og finansielle institutioner i den studerendes bopælsregion
Risikobærer	Banker og medunderskrivere (værger eller forældre)	Staten og statsejede banker	Staten og banker
Andel af studerende	MD	Mindre end 10 %	MD
Beløbsinterval	€215-2.150 pr. år	Årligt maksimum på €645	Årligt maksimum på €645
Betingelser for tilbagebetaling	Konventionelt lån. Kommerciel rentesats uden subsidier fra staten. Garanteret igennem forældre/værges aktiver. Fleksibel tilbagebetalingsperiode.	Rentesatsen sættes af <i>People's Bank of China</i> . Renter løber fra optagelsen af lånet men staten subsidierer det 100 % undervejs i studierne. To års henstandsperiode. Maksimal tilbagebetalingsperiode på seks år. Enten måneds- eller kvartalsafdrag. Mulighed for at få afskrevet lånet efter dimissionen ved at arbejde i økonomisk underudviklede regioner.	Kommerciel rentesats sat efter <i>People's Bank of China</i> . Renter løber fra optagelsen af lånet, men staten subsidierer det 100 % undervejs i studierne. To års henstand efter dimission. Tilbagebetalingsperioden er 10 år efter dimission og maksimal tilbagebetalingsperiode er på 14 år efter optagelsen af lånet.

Kilde: ICHEAFP: *Student Loan Programs* (2009): s. 1-2.

Markedet for private studielån er ikke så stort i Kina på grund af manglende systemer til at sikre at lånene tilbagebetales. Der er dog på dette område ved at ske ændringer, idet nationalbanken: *the People's Bank of China* har oprettet en national database med personlige lån. Der er information om 340 mio. kinesere i dette system. Det skulle således blive lettere for kredit- og låneinstitutioner at sikre tilbagebetaling af lån.¹¹⁰

Rurale og urbane unges ulige muligheder

Der har siden 1990'erne været en markant stigning i deltagelsesraten på alle uddannelsesniveauer, dette har skabt et enormt behov for tertiære uddannelser og har således også betydet en stigning i deltagelsesraten på de tertiære uddannel-

¹¹⁰ ICHEAFP, (2009): s. 4.

ser for de 18-22-årige. Den kinesiske regering har et ønske om at øge deltagelsesraten på tertiære uddannelser til 30 % af en årgang.¹¹¹

Dette mål bør ikke være problematisk at nå, idet der 2007 var 10.1 mio. unge som ansøgte om optagelse på en tertiær uddannelse, men kun 5.67 mio. blev accepteret. Det er således ikke kandidater, der mangler til at opfylde målene, men derimod kan der være problemer med at modtage dem på uddannelserne.¹¹²

Tabel 35 illustrerer tilvæksten i deltagelsesraten på alle uddannelsesniveauer.

Tabel 35: Udvikling i tilgangsraten for *primary schools*, deltagelsesraten på *Junior og Senior Secondary schools* samt raten for de tertiære uddannelser, 1990 -2006

År	1990	1992	1994	1996	1998	00	02	04	06
% af tilgangsrate, netto til <i>primary school</i>	96,3	97,2	98,4	98,8	98,9	99,1	98,58	MD	MD
% af 12-14-årige i <i>Junior Secondary</i>	66,7	71,8	73,8	82,4	87,3	88,6	90		
% af 15-17-årige i <i>Senior Secondary (pre-service og generel)</i>	47,9	48,6	56,9	69,4	75,1	81	81,2		
% af de 18-22-årige på tertiære uddannelses institutioner	3,4	3,9	6	8,3	9,8	11,5	15	19	22

Kilde: Ministry of Education, (2003) for talene til primær, sekundær og tertiær uddannelse samt ICHEAFP, (2009): s. 4, OECD, (2009): s. 41 for tal til tertiær uddannelse 2004 og 2006.

Væksten i deltagelsesraten på især det sekundære uddannelsesniveau har betydet en stor udfordring for det tertiære uddannelsessystem, idet der har været en stor efterspørgsel på uddannelsespladser. Der har derfor i perioden været et større fokus på kvantitet i stedet for kvalitet. Deltagelsesratens stigning har åbnet op for en øget deltagelse fra unge med lav socio-økonomisk baggrund, som tidligere har været udelukket fra tertiær uddannelse. Denne mulighed for at modtage en længere uddannelse end familietraditionernes forskriver, har dog været udfordret af den ændrede indkomstsammensætning på de tertiære uddannelser og de stigende uddannelsesafgifter. Staten reagerede på denne problematik ved at øge mulighederne for stipendier, legater og studielån samt forskellige former for distanceuddannelser. Perspektiverne for princippet om lige adgang til uddannelse har bekymret, og studier viser, at uddannelsesafgifter tidligere har haft en betydning for valg af uddannelse. Det var især gældende i den periode (1990'erne), hvor uddannelser som havde national prioritet var fritaget uddannelsesafgift, og hvor Staten gav støtte til de studerendes leveomkostninger. Selvom der ikke længere er statsstøtte til studerende ved disse institutioner er der sket en holdningsændring især i den urbane befolkningsgruppe med lav

¹¹¹ OECD, (2009): s. 41.

¹¹² Brandenburg & Zhu, (2007): s. 20-22.

socio-økonomisk baggrund, idet denne gruppe har øget sin søgning mod tertiære uddannelser. Dette er sket på trods af stigninger i uddannelsesafgifterne.

Årsagerne til den øgede deltagelsesrate af unge med en lav socio-økonomisk status og bosiddende i urbane områder skal ses på baggrund af den generelle stigning i deltagelsesraten og de deraf øgede muligheder for tertiær uddannelse. Ligeledes er det ikke kun uddannelsesafgifterne, der er steget, der er samtidig sket en markant stigning i de private fordele, der er ved at tage en uddannelse blandt andet en markant bedre løn efter endt uddannelse. Yderligere har den kinesiske stat indført hjælpeparker i form af lån og stipendier til de studerende i takt med uddannelsesafgifternes stigning.¹¹³ Dette er dog kun en tendens hos urbane unge med lav socio-økonomisk status, idet der stadig er en stor kløft mellem uddannelsesgraden i urbane og rurale/isolerede områder. Det er kun 0,7 % af den rurale befolkning, der får en uddannelse på bachelorniveau eller over, i modsætning til 12,3 % af den urbane befolkning.¹¹⁴ Kløften mellem rurale og urbane områder, eksisterer på alle uddannelsesniveauer, og i de allokerede statslige midler til uddannelse. Der er således et økonomisk og uddannelsesmæssigt efterslæb som den kinesiske stat bør imødegå for at rette op den økonomiske og udviklingsmæssige ubalance imellem de forskellige regioner. Det menes at op til 30 % af de egnede studerende i rurale områder er udelukket fra *secondary* skoler på grund af manglende finansiering. Yderligere tegn på skævvridningen mellem rurale og urbane områder ses i andelen af universitetsstuderende fra urbane områder udgør 84,43 %, men den urbane befolkning udgør kun 19,33 % af arbejdsstyrken. I modsætning hertil udgør studerende fra de rurale områder 15,56 % af de universitetsstuderende, mens den rurale befolkning udgør 80,77 % af arbejdsstyrken. Decentraliseringen af finansieringen af tertiær uddannelse har betydet, at der er stor forskel fra region til region, hvor mange ressourcer der er til uddannelse. Dette ses især i investeringen per elev i de forskellige regioner, hvor de rige provinser bruger langt mere end de fattige med det resultat, at der også er langt flere universitetsstuderende per 10.000 indbygger i disse provinser end i de fattige.¹¹⁵

Statens bevillinger og uddannelseskvalitet

Tilgængeligheden af information om den kinesiske stats bevillinger til uddannelse er meget sparsom, og dækker ikke en hel årrække, så det er desværre ikke muligt på dette grundlag at uddrage en analyse af udviklingen for bevillingerne. De offentlige udgifter til uddannelse var i 1999 på 1.9 % af BNP og udgjorde 13.3 %

¹¹³ Xiaohao, (2004): s. 22 -25

¹¹⁴University World News, (2009)

¹¹⁵ Sun & Barriento (2009): s. 199-200 og UK Department of International Development (DFID) and the World Bank (WBG) Study, (2005): 1 -6.

af de samlede statslige udgifter, heraf stod tertiær uddannelse for omkring 21 % af det samlede statslige budget for uddannelsesområdet.¹¹⁶

Den kraftige vækst i antallet af de studerende har, som det blev beskrevet i det ovenstående afsnit, medført en del kvalitetsforringelser. Disse kommer især til udtryk i kritikken af dimittendernes evner til at varetage de opgaver som arbejdsmarkedet forventer. Årsagen hertil skal ses i den dramatiske udvikling som universitetsoptaget har været igennem med stor vækst i optaget og dimittenderne. Der er derved en større konkurrence om jobbene og dimittenderne er for dårligt forberedt på arbejdslivet. Resultatet har været en høj arbejdsløshedsprocent for de nyuddannede, som derfor har søgt arbejde som ufaglærte. Der er flere initiativer til at ændre denne udvikling blandt andet at opfordre dimittender til at flytte til regioner, som har mangel på videntung arbejdskraft; krav til tertiære uddannelsesinstitutioner om, at de skal have karriererådgivning og praktiske arbejdsmetoder som en del af pensum. Derudover vælger en del dimittender at tage kurser på voksenuddannelsesniveau, som har en erhvervsretning for på denne måde at optimere deres cv.¹¹⁷ Den internationale finanskrisen har forværret den i forvejen høje arbejdsløshedsprocent for dimittender, idet der er færre job for de veluddannede. Regeringens svar har været at øge antallet af *postgraduates* og *master* studerende samt at opfordre alle dimittender og give økonomiske incitamenter til de dimittender, der vælger at flytte til de rurale og mindre udviklede egne af Kina. Problemet med begge initiativer har været, at de ikke helt har løst problemet, idet forlængelsen af studietiden kun har udskudt problemet. Yderligere har opfordringen til dimittender om at flytte til rurale områder ikke vundet indpas hos de studerende på baggrund af de lave lønninger i de rurale områder samt en generel modvilje mod at flytte til isolerede og rurale områder blandt de studerende.¹¹⁸

For at imødegå kritikken om forringelser i kvaliteten på de tertiære uddannelser og for at optimere kvaliteten er der blevet taget initiativ til to konkrete projekter: *Project211* (titlen refererer til 100 universiteter i det 21. århundrede) og *Project985* (referer til den måned og år det blev offentliggjort: maj 1998). *Project 211* har som mål at skabe 100 tertiære uddannelsesinstitutioner og nøgle discipliner på top niveau. Disse skal kunne konkurrere internationalt og derved øge Kinas konkurrenceevne og generere positiv akademisk omtale. Ligeledes skal disse universiteter være forbilleder og modeller til efterlevelse for de øvrige tertiære uddannelsesinstitutioner i Kina på områder som: undervisningskvalitet, forskning, management og institutionel effektivitet. De skal så at sige sætte standarden for tertiær uddannelse i Kina. *Project 985's* målsætning er at udvikle 10-12 universiteter i verdensklasse, som skal kunne konkurrere med de bedste

¹¹⁶ UNESCO, (2010).

¹¹⁷ Brandenburg & Zhu, (2007): s. 42 -43.

¹¹⁸ Zhou & Lin, (2009).

universiteter i verden. Yderligere skal der udvikles et antal anerkendte forskningsinstitutioner på top niveau. Begge projekter er blevet støttet af Staten i langt højere grad end resten af de kinesiske tertiære uddannelsesinstitutioner og skal ses som de vigtigste statslige initiativer til at øge undervisningskvaliteten på de tertiære uddannelser.¹¹⁹ Denne strategi kan kritiseres for ikke at tage hånd om den regionale økonomiske og akademiske ulighed, som eksisterer i uddannelsessystemet.

¹¹⁹ Brandenburg & Zhu, (2007): s. 37 -41.

Referencelistee

Brandenburg, Uwe og Zhu, Jiani: *Higher Education in China in the Light of Massification and Demographic Change – Lessons to be Learned for Germany*, 2007, http://www.che.de/downloads/Higher_Education_in_China_AP97.pdf

Department of Planning: Ministry of Education: *Report of Education Statistics*, vol. 1, 2003, http://www.moe.edu.cn/english/planning_s.htm

The International Comparative Higher Education and Finance Project (ICHEAFP): *Higher Education Finance and Cost Sharing Profiles by Country: China*, 2009, http://gse.buffalo.edu/org/IntHigherEdFinance/files/Country_Profiles/Asia/China.pdf

ICHEAFP: *Student Loan Programs: An International Comparison*, 2009, http://gse.buffalo.edu/org/IntHigherEdFinance/files/Student_Loan_Matrix.pdf

OECD: *OECD Reviews of Tertiary Education, China*, 2009, <http://www.oecd.org/dataoecd/42/23/42286617.pdf>

Sun, Fengshou og Barrientos, Amando: The Equity Challenge in China's Higher Education, i *Higher Education Policy*, 2009

UK Department of International Development (DFID) and the World Bank (WBG) Study: *The Education and Training of China's Rural Migrants*, 2005, http://siteresources.worldbank.org/EDUCATION/Resources/278200-1126210664195/1636971-1126210694253/English_Education_Training.pdf

UNESCO: Beyond 20/20 WDS- Table View: *Table 19: Finance Indicators by ISCED level*, <http://stats.uis.unesco.org/unesco/TableViewer/tableView.aspx>.

University World News: *China: Higher Education Inaccessible to rural people*, 2009, <http://www.universityworldnews.com/article.php?story=20090305175022688>

Xiaohao, Ding: *China's Higher Education Market*, 2004, http://siteresources.worldbank.org/EDUCATION/Resources/278200-1126210664195/1636971-1126210694253/China_Higher_Education.pdf

Zhou, Mucun og Lin, Jing: *Chinese Graduates' Employment: The Impact of the Financial Crisis*, 2009, http://www.bc.edu/bc_org/avp/soe/cihe/newsletter/Number55/p3_Zhou&Lin.htm

Omregning fra kinesiske yen til euro er sket på baggrund af valutaomregning: <http://www.valutakurser.dk/>